SERIA II.—ANUL IV, No. 754. **Editia a treia** MARȚI, 5 MAIŬ 1898

NUMĂRUL 10 BANĬ

ABONAMENTELE

Incep la 1 şi 15 ale fie-cărui luni

Un an în țară 30 leĭ; în streinătate 50 leĭ
Şase luni . . . 15 » » » 25 »
Treĭ luni . . . 8 » » » 13 »
Un număr în streinătate 30 bani

MANUSCRISELE NU SE ÎNAPOIAZĂ

REDACȚIA

No. 3. — STRADA CLEMENȚEĬ — No. 3

EPOCA

TELEFON

NUMĂRUL 10 BANĬ

ANUNCIURILE

Anunciurĭ la pag. IV . . . . . 0.30 b. linia
» » » III . . . . . 2.— leĭ »
» » » II . . . . . 3.— » »
Inserțiile şi reclamele 3 leĭ rîndul

UN NUMĂR VECHIŬ 30 BANĬ

ADMINISTRAȚIA

No. 3. — STRADA CLEMENȚEĬ — No. 3

Meetingul naţional de erĭ

TRADARE VECHE

Guvernamentaliĭ fac sforțărĭ mai presus de puterea lor, ca să spele de pe fruntea luĭ Sturdza pecetea infamieĭ.

Opinteliĭ zadarnice.

Nicĭ întortocherile cu cari se osteneşte presa oficioasă, nicĭ depeşile din Pesta, fabricate prosteşte la Bucureşti, nicĭ întrebările de complezență din Parlament, nu pot zdruncina convingerea opinieĭ publice.

In adevăr, sunt prea puternice dovezĭ de mişelia primuluĭ-ministru, mai puternice de cît chiar jumătățile de mărturisirĭ ale vinovatuluĭ.

Ajunge să îmbrățişeze cine-va cu mintea întîmplările de la 1893 şi pînă astă-zĭ, ca să vadă, numaĭ de cît, jocul criminal ce şĭ-a permis Dimitrie Sturdza să'l facă cu chestiunea naţională.

La 1893, mişcarea naţională era în plin avînt, peste munțĭ şi în țară; opiniunea publică europeană se ocupa zilnic cu chestiunea Rominilor din Transilvania şi Ungaria.

Pe atunci, partidul liberal era în opoziţiune.

Astă-zĭ nimic nu se maĭ mişcă, nicĭ peste munțĭ, nicĭ dincoace de munțĭ, nicĭ în restul Europeĭ.

Acum, însă, partidul liberal e la putere.

La 1893, partidul naţional romîn din Transilvania şi Ungaria era unit şi lupta cu putere pentru obținerea drepturilor poporuluĭ romîn.

Astă-zĭ partidul naţional e dezbinat şi nu se poate mişca.

Acum cinciĭ anĭ, Sturdza pretindea guvernuluĭ conservator să intervie oficial între Maghiarĭ şi Rominĭ. Guvernul d'atuncĭ nu se sfia să vorbească, şi spunea lămurit ce poate şi ce nu poate să facă.

Astă-zĭ, Sturdza refuză să vorbească, pentru ca «să nu se încurce». Cît despre intervenţie, se ştie că primul-ministru liberal a intervenit în contra Rominilor, dîndu-ĭ legaţĭ.

Toate astea, lumea le vede şi le judecă.

Nu e cu putință, orĭ cît s'ar opinti slugile luĭ Sturdza, să nu se constate enorma deosebire ce e între acum şi atuncĭ.

Şi toată această schimbare s'a făcut, numaĭ fiind-că partidul liberal a trecut din opoziţiune la guvern.

In asemenea condiţiunĭ, cînd şcoalele romîneşti de la Braşov sunt amenințate cu închiderea şi cînd Sturdza mărturiseşte el însuşĭ că nu dă şi nu va da bisericeĭ S-tuluĭ Nicolae renta datorită, cine maĭ poate fi atît de orb, ca să nu vadă că primul-ministru liberal s'a făcut instrument în contra Rominilor?

E maĭ mult de cît ciudat că, cînd pe ministrul unguresc interzice şcoalelor din Braşov să primească banĭĭ, primul-ministru romînesc refuză să-ĭ dea.

Colaborarea acestea în vederea aceluiaşĭ scop, spune maĭ mult de cît toate documentele.

Mişelia luĭ Sturdza sare în ochĭ, fără ca să maĭ fie nevoe de domează din afară.

De la 1895 şi pînă acum fie-care zi ne-a adus dovezĭ despre trădarea luĭ Sturdza.

Scuzele de la Iaşĭ, dezbinarea comitetuluĭ şi partiduluĭ naţional de dincolo, dezbinarea Ligeĭ, lovirea pînă şi a intereselor culturale ale Rominilor din Transilvania şi Ungaria — toate astea vorbesc maĭ puternic, şi maĭ luminos chiar de cît adresele ministruluĭ ungurescde culte.

De trădarea luĭ Sturdza gem treĭ milioane de Rominĭ, nu din Aprilie orĭ din Martie 1898, ci de la 13 Octombrie 1895, de cînd acest om nefast a urcat treptele putereĭ.

Iată pentru ce toate tăgăduirile şi toate manoperile la cari recurg guvernamentaliĭ, nu fac nicĭ o impresie asupra opiniuneĭ noastre publice.

«Agenţia romînă» poate fabrica orĭ cîte depeşĭ; Sturdza poate căpăta chiar certificate de la Pesta — toate vor fi în zadar.

Pecetluirea trădăreĭ luĭ Sturdza va rămînea.

CESTIUNEA NAȚIONALĂ

Un ziar guvernamental 'şĭ permite, în ultimul său număr, să agite cestia naţională.

Iată un lucru pe care noĭ nu-l vom tolera.

In opoziţie fiind, vom tăbărî cu cea din urmă violenţă pe d. Sturdza, orĭ-cînd va cuteza el sau organele sale să rostească numaĭ cuvîntul de «naţional».

La putere vom reprima, cu cea din urmă energie, orĭ-ce tentativă a d-luĭ Sturdza de a face asupra cestiuneĭ naţionale orĭ-ce agitaţie, care s'ar depărta cît de puţin de limitele celeĭ maĭ stricte legalităţĭ.

Experienţa trecutuluĭ ne-a dovedit cîte nenorocirĭ au resultat din amestecul unuĭ partid politic în mişcările naţionaliste.

Această experienţă ne va servi pe viitor.

Dacă dar, sub cuvîntul uneĭ discuţiunĭ menită a dovedi felonia partiduluĭ d-luĭ Sturdza, acesta crede nemerit a reintra pe scenă, vorbind de cestia naţională, ca şi cum tot şirul de infamiĭ săvîrşit de d. Sturdza n'ar exista, spre a deprinde lumea cu aşa discuţiunĭ şi a-şĭ pregăti terenul pentru opoziţie, el se înşală amar.

Tot ce vom tolera d-luĭ Sturdza este să se apere faţă de acuzaţiile de a-şĭ fi renegat angajamentele, de a fi făcut acte de umilire şi de trădare.

Cînd vor trece aceştĭ oamenĭ maĭ departe, eĭ îşĭ vor primi lecţia cuvenită.

Probele în contra trădătoruluĭ

D. Dim. Sturdza, fiind în opoziţie, acuza pe ministriĭ conservatorĭ de nemernicĭ şi trădătorĭ, fiind-că nu intervineau în afacerile interne ale Austro-Ungarieĭ.

D. Dim. Sturdza maĭ zicea că nu poate sta la cîrmă un guvern, care lasă să se maghiarizeze Rominiĭ din Ungaria.

Azĭ, acest nerușinat, condamnat prin propriile luĭ acuzaţiuni, stă la putere şi conlucrează el însuşĭ la maghiarisarea şcolilor romîne.

Iată o primă constatare, care nu se poate tăgădui, şi cu care, cel puţin, suntem siguri să închidem gura canalieĭ din presa liberală, care are neobrăzarea să ne ceară probe scrise şi chitanţe cînd înfierăm pe Sturdza şi pe Gogu Cantacuzino.

Dar, d. Sturdza nu se mărgineşte aci. El tace subvenţiunile şcolilor romîne pe cariĭ le dedeau guvernele trădătoare, dar pe cariĭ le suprimă patriotul Sturdza.

Credem că, chiar fără chitanţă, nu se va cuteza a se desminți această afirmaţiune.

Iar Sturdza găseşte că nu e nemernic, că nu e nepatriot şi că locul luĭ e în capul guvernuluĭ.

E ceva şi maĭ mult. Sturdza dă acte şi chitanţe guvernuluĭ ungar spre a şti cuĭ, cînd şi în ce mod *au dat banĭ guvernele trecute din un capitol al budgetuluĭ nostru.*

Asupra acestuĭ singur punct, presa salariată face obiecţiunĭ, şi anume cere să-ĭ arătăm chitanţele.

Noĭ am afirmat lucrul fiind-că l'am aflat arătîndu-ni se însăşĭ chitanţele, şi aceasta s'a făcut de o persoană care nu se află în Rominia, ci peste hotar ni s'a dat acea probă.

Această afirmaţiune e coroborată prin două fapte materiale.

Una e că d. Sturdza a tăiat o subvenţie ce să dedea de peste două-zecĭ de anĭ tocmaĭ acelor şcolĭ cariĭ au fost compromise prin destăinuirile d-luĭ Sturdza.

Cea l'altă e însăşĭ mărturisirea guvernuluĭ ungar care, printr'o notă oficială, afirmă:

«Guvernul regesc romîn a dat, în cestia subvenţiuneĭ, o notă afirmativă cu indicarea sumeĭ.»

Iată o serie de fapte ce desfidem să se conteste.

Şi, pe cîtă vreme ele nu vor fi desmințite, noĭ nu vom înceta să înfierăm pe nemernicul din capul guvernuluĭ cu epitetele de spion şi trădător.

MEETINGUL DE IERI

Cortegiul pe vreme de ploaie

A fost vreme urîtă, ierĭ.

De dimineaţă a început a ploua, cînd maĭ încet, cînd maĭ tare, şi a plouat într'una, pînă la orele 5 p. m. Imprejurarea aceasta a făcut să se creadă că meetingul naţional nu va fi atît de impozant cum se aştepta, ba, poate, nicĭ nu se va putea ține.

La ora 1 p. m. nu se aflau în Cismegiŭ de cît vr'o 300 de persoane. Peste o jumătate de oră, însă, numărul se înzeceşte şi la orele 2 şi un sfert, se pune, în mişcare, în mijlocul ploieĭ, un cortegiŭ impozant, în cap cu un tricolor cu panglicĭ negre, avînd inscripţia:

— Rominiĭ subjugaţĭ cer dreptate!

Manifestaţia la Palat

Văzut din Calea Victorieĭ, cortegiul presinta o vedere impozantă. Zecimĭ de steagurĭ tricolore, zecimĭ de baniere în toate culorile, fîlfîiaŭ.

Intîmpinat cu buchete de florĭ ce se aruncaŭ de la Clubul Tinerimeĭ, cortegiul se opreşte un moment în piaţa Teatruluĭ. In cap se aflaŭ membriĭ comitetuluĭ Ligeĭ, d-niĭ Vlădescu, Ionel Grădişteanu, Delavrancea, Barbu Păltineanu, Dem. Neniţescu, Florescu, apoĭ d-niĭ dr. Istrati, Sefendache, senator, Pencovicĭ, fost inspector administrativ, Gh. Bursan, ajutor de primar, etc.

Cortegiul se reorganizează şi încet se pune în mişcare în sunetul tobelor. Ajuns în dreptul Palatuluĭ, membriĭ comitetuluĭ Ligeĭ îşĭ descoperă capetele în ploaie şi izbucnesc în strigăte de: Ura!

Musica din capul cortegiuluĭ întonează imnul regal, iar calea Victorieĭ resună de un puternic şi de multe orĭ repetat strigăt:

— Trăiască Regele! Trăiască Rominiĭ!

Intrunirea de la şosea

Mulţimea şi-a urmat drumul înainte, deşi ploaia era din ce în ce maĭ deasă.

La rondul al douilea al şoseleĭ, alăturĭ de lăptăria Fronescu, era înălțată o tribună acoperită de verdeaţă.

La orele 3 şi jumătate, cîmpul era înţesat de lume, ploaia a încetat şi opt oratorĭ, ascultaţĭ cu religiositate, s'aŭ succedat la tribună.

Cea maĭ perfectă ordine a domnit pretutindeniĭ şi impresia tuturora e că manifestaţia a fost impozantă.

P. S.—*Darea de seamă amănunţită urmează la informaţiĭ.*

Declaraţia d-luĭ Catargiu

Ziarele guvernamentale s'aŭ aruncat cu lăcomie asupra declaraţiunii făcută zilele trecute, la Senat, în chestiunea pronunciamentuluĭ.

Actul de înalt patriotism şi de adîncă prevedere al şefuluĭ nostru, de a despărți partidul liberal de fruntaşiĭ vinovaţĭ de acéstă crimă de Stat, presa oficioasă încearcă să-l interpreteze ca o retractare. Falşificarea merge pînă acolo, în cît s'a susţinut că, între declaraţiunea de la Senat şi cea făcută la Clubul conservator ar fi contradicţiune.

Afirmările acestea sunt neadevăruri spuse cu bună ştiinţă. Nu e nicĭ retractare, nicĭ contrazicere.

Incercarea preseĭ guvernamentale nu e de cît un semn maĭ mult cît de apăsaţĭ se simt d-niĭ Sturdza-Cantacuzino de descoperirea vineĭ lor.

DISCURSUL D-LUĬ G. PANU

Rostit în şedinţa Senatuluĭ de la 30 Aprilie

D-lor senatorĭ, interpelarea pe care am onoare s'o desvolt nu e pornită din iniţiativa mea, şi vă mărturisesc, nicĭ nu mă gîndeam s'o fac, căcĭ credeam că această cestiune este pentru actualul guvern, şi în special pentru d. prim-ministru, cu desăvîrşire închisă pe calea interpelărilor. De ce? Pentru că deja douĭ d-niĭ deputaţĭ, d-niĭ I. Grădişteanu şi Delavrancea, aŭ adresat aceeaşĭ interpelare şi amîndoĭ nu aŭ avut un răspuns satisfăcător, şi s'a eludat cestiunea.

Aşa, de exemplu, d. I. Grădişteanu a formulat cestiunea în cîte-va puncte foarte precise şi a zis d luĭ prim-ministru: eŭ nu am să fac desvoltărĭ, numaĭ am să le enunț, şi vă rog să'mĭ răspundeţĭ; iar d. Delavrancea, după ce a desvoltat interpelarea, i-a zis, maĭ în urmă: dacă nu puteţĭ să vă pronunţaţĭ, lăsaţĭ-mă cel puţin să cred că aveţĭ încă aceleaşĭ simţiminte în cestiunea naţională!..

Ştiţĭ ce a răspuns d. prim-ministru? D-luĭ Delavrancea i-a zis: nu'ţĭ răspund pentru că nu numaĭ că aĭ vorbit contra legeĭ instrucţiuneĭ, dar aĭ şi votat contra;—îĭ făcea, după cum vedeţĭ, o învinuire că a votat după cum a vorbit, părînd că pentru d-sa ar fi o atenuare dacă cine-va ar vota alt-fel de cum a vorbit.

Iar d-luĭ I. Grădişteanu i-a răspuns: d-ta te-aĭ ales la umbra partiduluĭ liberal şi acum eştĭ conservator,—decĭ nu-ţĭ răspund.

Faţă de asemenea răspunsurĭ ne-am zis, natural, este de prisos să maĭ adresăm interpelărĭ în aceste cestiunĭ, d-luĭ prim-ministru, căcĭ d-sa nu voeşte să răspundă, şi că, probabil, şi mie 'mĭ va declara că nu 'mĭ răspunde, de vreme ce am fuzionat cu partidul conservator.

Din întîmplare, onor. d.ministru de interne, răspunzînd la interpelarea pe care d. Carp i-o adresase în cestiunea alegereĭ de la Huşĭ, vine şi ne face următoarea declaraţiune:

«Nu suntem naţionalĭ, pentru că am desceptat idealurĭ pe cari nu le putem realisa. Intreb: maĭ naţionalĭ sunt aceia cariĭşĭ pun toate forţele ca să dovedească, în contra realităţiĭ, că în țară sunt două modurĭ de a simţĭ romîneşte, pe cît timp noĭ credem că toţĭ la-o-laltă simţim într'un acelaşĭ mod, atuncĭ cînd e în joc un interes naţional? (Aplause).

«Onor. d. Carp are prea multă experienţă ca să nu ştie că libertatea de acţiune şi de cuvînt se modifică după situaţiunea omuluĭ; nu va să zică că se modifică sentimentele din fundul inimeĭ şi cugetarea care e călăuza vieţeĭ omuluĭ, şi e o idee de care noĭ nu ne putem despărți. Că nu se dă un sprijin intereselor naţionale, ar lăsa să se creadă că sunt oameniĭ în țara romînească, cariĭ ar fi vrăşmaşĭ unuĭ interes naţional al țăriĭ».

Minunat!

Pentru întîiaşĭ dată guvernul, prin organul autorizat al d-luĭ ministru de interne, dădea oare-carĭ explicaţiunĭ asupra schimbăreĭ atitudineĭ d-lor şi asupra mutismuluĭ d-lor în cestiunea naţională.

Zicea d. ministru de interne: noĭ suntem vecinic naţionalĭ, noĭ avem vecinic preocupaţiunea cestiuneĭ naţionale, de cît, dacă ceea-ce aveam odată pe buze, ceea ce arătam în faţă, ceea-ce arătam prin întruniriĭ şi prin manifestaţiuni, acum suntem nevoiţĭ să înăduşim în fundul sufletuluĭ, este că împrejurărĭ noĭ, situaţie nouă ne-a făcut să ne schimbăm.

Atuncĭ, eŭ am profitat de această frumoasă declaraţiune a d-luĭ ministru de interne, ca să mă lămuresc, cariĭ sunt acele evenimente cariĭ aŭ făcut ca o cestiune care era la suprafaţă şi agitată, acum să fie aruncată în fundul sufletuluĭ. Fundul sufletuluĭ, d-lor, este un ce foarte precios; cînd pune cine va un lucru în fundul sufletuluĭ, îl plasează bine, dar cînd acel lucru a fost agitat în public deja, este o retragere a nu voi să explicĭ cariĭ sunt motivele pentru ce îl aruncĭ în fundul sufletuluĭ. Va să zică, cer lămuririĭ, alt nimic. Maĭ mult, nicĭ nu acuz de-ocamdată.

Am să fac un scurt istoric şi nu am să fac nicĭ un comentar răutăcios; din contră, am să mă pun în ipoteza cea maĭ favorabilă, am să cred că d. prim-ministru a procedat în opoziţie cu cele maĭ bune intenţiunĭ. Dacă aşĭ acuza de la început, nu aşĭ avea nevoe de un răspuns de la d. prim-ministru, răspunsul mi l'aşĭ da eŭ singur, acuzîndu-l.

Daţi'mĭ voe decĭ să fac un scurt istoric.

D-lor, prin 1893, apropos de procesul memorandului din Transilvania, a început a se naşte agitaţiune în țară. Aŭ început maĭ întîiŭ studenţiĭ; nimic maĭ minunat, băeţĭ tinerĭ cu entusiazm, era natural să se mişte; apoĭ aŭ venit să se amestece la acea mişcare, membriĭ partiduluĭ liberal de al doilea ordin, lucru foarte explicabil, fără ca răspunderea să cadă pe partid. De odată, însă pentru mirarea şi, în parte, pentru bucuria tutulor, fără deosebire de partid, vedem că şeful partiduluĭ liberal, actualul d. prim-ministru, ia în mînă această cestiune cu autoritatea sa de şef al unuia din cele două partide, şi cu acea persistenţă şi perseverenţă care este în caracterul d-sale cînd se amparează de o idee saŭ o cestiune, duce cestiunea în întruniriĭ publice, o aduce în Parlament, în Senat, face din ea chestia însăşĭ a partiduluĭ liberal, ceea ce însemna că dă toată importanţa acesteĭ chestiunĭ.

Vă mărturisesc un lucru, noĭ toţĭ ne-am zis: oare pe ce se bazează d Sturdza, şeful partiduluĭ liberal, ca să se angajeze în această campanie cu atîta curagiŭ? Oare de ce o aduce chiar în Parlament?

D. Dim. Sturdza, şeful partidului, a formulat, cu acea ocazie, cîte-va puncte de program privitoare la Transilvania, cîte-va acuzărĭ băncel ministeriale a partiduluĭ conservator. Notaţĭ un lucru, că nu punea cestiunea, numaĭ ca cestiune naţională din Transilvania, ci ca o cestiune de vitalitate pentru noĭ. D. Sturdza zicea: cestiunea Rominilor de dincolo, este chestiunea noastră. Noĭ avem norocul,—şi împărtăşesc ideia—că suntem înconjuraţĭ de un cordon de Rominĭ maĭ la toate fruntariile noastre: Rominĭ în Bucovina, în Basarabia, în Transilvania, în Banat, Rominĭ la sud,—ce e'drept maĭ departe—Macedoneniĭ; din această cauză se face un fel de endosmosă şi exosmosă a vieţeĭ naţionale. A lăsa să piară acele elemente, înseamnă a ameninţa chiar existenţa noastră.

Vă să zică, cestiunea era pusă chiar pe sentimentul existenţeĭ noastre naţionale. Şi atuncĭ, zicea d. Sturdza la Senat, nu cer cucerirea Transilvaneĭ, dar cer căpătarea cel puţin a autonomieĭ *naţionale* a aceleĭ țărĭ şi drepturĭ pentru restul Rominilor din Ungaria.

Pe urmă, adresîndu-se băncel ministeriale, zicea: Dar d-voastre, ce'făceţĭ în această cestiune? Pentru ce nu intervenițĭ,—şi aci a întrebuințat faimosul cuvînt al luĭ Bismark: pentru ce nu faceţĭ pe samsarul cinstit pe lîngă guvernul ungar, ca soarta rominilor de peste munțĭ, să se îmbunătățească?

— Pentru că sunteţĭ *nemernicĭ*, răspundea tot d-sa, pentru că sunteţĭ trădătorĭ aĭ intereselor naţionale şi vînduţĭ ungurilor. Ascultîndu'l, mă întrebam: pe ce se bazează d. Sturdza, cînd formulează astfel de pretenţiuni şi cînd califică pe guvern cu ast-fel de epitete?

Eŭ înţeleg, cum ziceam, că studenţiĭ să facă agitaţie şi să pretindă de la guverne chiar lucrurĭ imposibile; maĭ ziceam că oameniĭ de mîna a doua să creadă că toate păsările care sboară se mănîncă; da d. Sturza, şeful partiduluĭ, pe ce se reazemă cînd vorbeşte întocmaĭ ca studenţiĭ, cînd formulează revendicărĭ şi acuză pe guvern de nemernicie, pentru că nu intră în conflict cu un mare imperiu vecin?

Unĭ ziceaŭ: tot ce zboară este politicianism, este o armă de partid, voesc să răstoarne guvernul.

Eŭ însă îmĭ ziceam: nu, nu se poate ca un om, care este în fruntea unuĭ partid, să se joace aşa uşor cu cestiunĭ aşa de arzătoare. Nu se poate ca un om care cunoaşte perfect rostul țăreĭ, care a lucrat 42 de anĭ pentru țară, care a fost discipol al luĭ Anastasie Panu, Hurmuzaki, Lascar Catargi, Mavrogheni, Ion Brătianu, şi al altora, nu se poate ca să facă numaĭ politicianism, trebue să aibă ceva în cap, nu în suflet, căcĭ în suflet avem toţĭ, trebue să aibă un plan şi să se reazime pe ceva; este cu neputinţă a crede altminteriĭ şi mă întrebam: în acest caz, ce plan are? şi maĭ cu seamă pe ce se reazemă? Tot felul de ipoteze făceam. De sigur d. Sturdza este în curentul unor combinaţiĭ vechĭ diplomatice, o nouă constelaţiune europeană este în perspectivă, constelaţie care are să ne faciliteze calea ca să emancipăm pe Rominiĭ din Ungaria, constelaţie pe care d-sa, dacă nu o ştie, a ghicit-o, şi se reazimă pe această combinaţiune, pentru a aduce îmbunătăţire în contra voinţeĭ ungurilor, etc. etc.

Şi toată țara a crezut că d. Sturdza are ceva, căcĭ țara 'ĭ-a făcut această onoare d-luĭ Sturdza, ca să zică: nu credem noĭ că toată această campanie este o armă de partid, cestiunea este prea mare pentru a fi redusă la simplă armă de partid şi de răsbunare.

De sigur, acest om înbătrînit în luptă, care cunoaşte rostul țăreĭ, care lucrează de 42 de anĭ pentru țară, al căruĭ patriotism este luminat, care a fost discipolul luĭ Anastasie Panu, Hurmuzaki, Mavrogheni, L. Catargi, Ioan Brătianu, aşa cum obicĭnueşte a se lăuda, şi pus la încercărĭ de 100 de orĭ, de sigur că are ceva pe ce să se rezime numaĭ luĭ cunoscut, dar foarte solid.

Eĭ bine, s'a sculat țara în adevăr şi a înbrăţişat această chestiune, şi una din causele pentru care guvernul conservator a căzut maĭ tîrziu, a fost şi această agitaţiune, căcĭ d. Sturdza punea pe guvernul conservator într'o situaţiune foarte grea: interveniţĭ şi faceţĭ ceva, îzicea guvernuluĭ de atuncĭ d. Sturdza.

Guvernul conservator însă, răspundea: nu pot să fac ceea ce cerĭ, nu pot să mă amestec în afacerile interioare ale altor țărĭ, şi atuncĭ d-nu Sturdza replica: nu facĭ pentru că eştĭ nemernic, dar eŭ sunt gata să

www.dacoromanica.ro

o fac ; prin urmare, dădea a înţelege actu. alul prim-ministru miniştrilor conservatori, dacă staţi acolo, staţi în detrimentul marei cestiuni naţionale, duceţi-vă mai curînd. Şi evident, toată ţara a trebuit să zică : ce caută guvernul conservator acolo, dacă nu este în stare să declare autonomia Transilvaniei, să facă un act care de la Mihai-Viteazul nu se mai făcuse. Să vie liberalii, d. Sturdza, la putere, căci ei aŭ planul gata şi nu aşteaptă de cît să-l execute avînd toată posibilitatea. Si, d-lor, campania a început atunci serios.

Şi atunci a început acea agitaţiune pe toată linia în cestiunea minelor, a drumurilor de fier de interes local, a legei maximului, etc. Această campanie, care era foarte nedreaptă, căci toate cestiunile acestea s'a dovedit că eraŭ absolut nefondate, dovadă că legea maximului nu a fost modificată, ne cum desfiinţată după cum v'aţi angajat; iar legea drumurilor de fier este modificată, dar vai, în alt sens de cum aţi luat angajamentul,—n'aveţi de cît să citiţi desbaterile pentru aceasta din Cameră în momentul acesta şi veţi vedea ce obiecţiuni fac d-nii Fleva, Delavrancea şi cei-l-alţi asupra contradicţiilor d-lui Sturdza (întreruperi). Aşa este d-lor, nu mai protestaţi.

D-lor, dacă lumea v'a acordat în aceste chestii, înrederea ei, este în prima linie tot pentru cestiunea naţională ; de sigur lumea îşi zicea : ia să vie d. Sturdza mai repede, ca din 6 milioane locuitori, Rominia să se mărească moralmente cu încă 3 milioane şi pe urmă să vină rîndul şi Bucovinei, Basarabiei, etc.

O voce : Macedoniei.

D. Gh. Panu : Pe Macedonia nu am uitat-o, daţi'mi voie, dar voiŭ vorbi mai pe urmă de patriotismul ce d. Sturdza l'a arătat şi relativ la acea ţară.

Aţi venit la putere şi o bucurie, o uşurare generală, a coprins pe toţi ; în sfîrşit iată că a venit partidul liberal. De acum prin şeful lui, cestiunea naţională va fi rezolvată ; vom vedea realizate promisiunile : domnia lui Mihaiŭ Bravul şi lui Ştefan Cel Mare, unirea, dacă nu de fapt, dar morală cu Transilvania, etc. şi aşa de entusiasmată era ţara, în cît la alegeri a votat în unanimitate pentru liberali, în cît noi eram puşi într'o poziţiune aşa de delicată faţă cu această unanimitate, în cît nu ne-o explicam de cît aşa : d. prim-ministru o să rezolve cestiunea naţională şi ori cît am fi noi oameni de partid, dar pentru realizarea unui mare vis urmărit de atîta timp, renunţam la totul şi lăsăm gloria şi puterea pentru anî nenumăraţi în mîna aceluia care va face un asemenea act mare. Şi în adevăr am auzit zicîndu-se : Ion Brătianu a guvernat 12 anî neîntrerupt, fiind că a făcut războiul, noi acum ne stabilim pentru 20 de anî, fiind că vom emancipa trei milioane de Romîni...

D. C. Zăgănescu. Acela a fost liberal de mîna treia.

D. Gh. Panu. Imi pare rău că eŭ îl consideram liberal de mîna întîiŭ. Ce vor fi ceilalţi dacă acesta era de mîna a III ? Poate am greşit clasificarea.

In tot cazul constat un lucru că d. Zăgănescu nu este liberal de mîna III, căci nu mi-ar fi făcut întreruperea aceasta dacă nu s'ar fi crezut de cei puţin gradul al II-lea.

D. C. Zăgănescu. Sunt un adept al principiilor d-tale radicale.

D. Gh. Panu. Prin urmare să lăsăm întreruperile şi să continuam.

Credinţa era că cu rezolvirea chestiei naţionale aveţi să vă perpetuaţi la putere, în cît mulţi aŭ talmacit regularea a pensie a regretatului Alex. Lahovari ca o descurajare de a mai ajunge la putere ; aceasta dovedea că d-voastre aveaţi să staţi mult căci era această cestiune pe care o aveaţi în mînă. Pînă aici promisiunile şi speranţele. Să venim la faptele îndeplinite şi la realizarea speranţelor.

N'a trecut mult şi d. Sturdza, devenit prim-ministru, crede de cuviinţă să facă o întrunire la Iaşi, unde a făcut oare-cari declaraţiuni.

In adevăr, iată ce zicea d. prim-ministru la 15 Octombrie 1895, peste cîte-va zile de cînd aţi venit la putere :

«In special în cestiunea naţională, situaţiunea noastră este clară şi netedă.

«Avem să ne abţinem cu toţii de la orice act de agitaţie în afacerile interioare ale Statelor vecine şi în special ale monarhiei austro-ungare.

«S'a mai răspîndit încă o vorbă, că ne amestecăm în afacerile interioare ale Regatului ungar. Nici aceasta nu este exact».

Va să zică, d. D. Sturdza, care îndemna pe guvernul conservator ca să facă pe samsarul cinstit, de odată declară că d-sa nu se amestecă în această cestiune şi că nici s'a amestecat. Contradicţia era patentă.

Eŭ însă mi-am zis să mai aştept, poate că sunt consideraţiuni de un ordin superior carî fac pe d. prim ministru să vorbească astfel. M'a mai izbit un lucru : cînd a venit d. D. Sturdza la putere n'am văzut să se fi produs în cercurile ungureşti aşa mişcare de nemulţumire, care fatalmente se produce cînd vine la putere într'o ţară vecină un duşman politic sistematic. Astfel cînd a venit la guvern în Italia Crispi, în Franţa s'a produs o mare nemulţumire, căci se ştia că Crispi e galofob, şi mă aşteptam ca în Ungaria să isbucnească aceeaşi nemulţumire cînd a venit la putere d. Sturdza. De ce ? Vom vedea mai tîrziu, de o camdată pot spune că gazetele ungureşti aŭ anunţat venirea la guvern a d-lui Sturdza ca a unui om pocăit, care şi-a renegat trecutul şi care a luat angajamente în sensul intereselor ungare.

Dar trec mai departe. In timpul opoziţiei liberale Liga era teribil organizată în ţară, pînă şi prin sate eraŭ secţiuni de ale Ligei. De o dată activitatea Ligei încetează, preşedinţii se leapădă de preşedinţie în multe părţi. Activitatea încetează. Ordinele veneaŭ în acest sens de la centru. Aceasta ce înseamnă?

Mai departe. In Transilvania partidul naţional era pînă atunci unit, avînd o gazetă care era organul comitetului partidului naţional şi toţi ca unul mergeaŭ împreună.

Nu ştiŭ cum se face că de o dată începe o divisiune în sînul partidului naţional şi al comitetului şi am văzut răsărind o nouă gazetă, care se pretinde că are legături cu ministerul nostru de externe, care începe a duce o campanie cu totul alta de cît campania dinainte.

In sfîrşit, ce să mai continuŭ mai departe? Toţi d-voastre ştiţi cum chestia naţională e înăbuşită, saŭ după expresia d lui ministru de interne, de la suprafaţa unde era, este încet cu încetul aruncată în fundul sufletului.

Cu toate acestea, d-lor, situaţia Romînilor în Transilvania, cu cît cestiunea se afunda în suflet, cu atît devenea mai rea şi mai critică.

Pe cînd se făcea această mormîntare de clasa I în fundul sufletului cestiei naţionale, Ungurii lucraŭ din răsputerî la desnaţionalizarea Romînilor.

Aŭ introdus sistemul actelor stărei civile, care a fost o lovitură teribilă pentru Romînî, căci lua din mîna preoţilor o armă de naţionalism; a venit pe urmă legea botezărei localităţilor romîneşti cu cuvinte ungureşti, persecuţiile şi condamnările la închisoare s'aŭ ţinut lanţ.

Ba, ceva mai mai mult, d. Sturdza cum a venit, atît întîia oară cît şi acum a doua oară la guvern, a suspendat subvenţia pe care era dator să o servească Bisericei Sf. Nicolae din Braşov, aşa că liceul, gimnaziul real, şcoala comercială şi şcoala de fete şi de băeţi din Braşov, sunt ameninţate să dispară saŭ să primească jugul guvernului Ungurese. Dar deocamdată nu insist asupra acestei cestiuni, ci mă mulţumesc a întreba pe d. prim-ministru dacă este tot aşa de patriot ca între 1893—1895, dacă nu a uitat campania făcută şi angajamentele luate —aceasta pe de o parte. Dacă pe de altă parte nu s'a schimbat nimic din situaţiunea rea a Romînilor, dacă din contră s'a agravat, vă întreb, domnule prim ministru, pentru ce nu mai protestaţi în cestiunea aceasta? Pentru ce nu intervineţi aşa cum îndemnaţi o dată pe conservatorî, pentru ce nu faceţi pe samsarul cinstit cum credeaţi că un guvern Romîn poate să-l facă, pentru ce aţi tăiat chiar subvenţia şcoalelor din Barşov pe care toate guvernele de la 1840—nu mai vorbesc mai din vechiŭ — aŭ dat-o acelei şcoli? Care sunt împrejurările noui cari v'aŭ făcut să vă schimbaţi? Căci schimbare e. Să fie că sunteţi la putere şi cînd aţi luat acele angajamente eraţi în opoziţie ? Aceasta nu o cred, pînă nu mi veţi răspunde, căci sunteţi om prea serios pentru ca în opoziţie să nu vă fi gîndit că combătînd şi răsturnînd partidul conservator pe tema aceasta, d-v. viind la putere cu şi pe aceiaşi mijloace, aveţi să fiţi puşi în aceeaşi situaţiune şi aveţi să vă loviţi de neputinţa de a face mai mult de cît ginşii. Nu-mi pot închipui că un om ca d-v. care cunoaşteţi rostul ţărei, care luptaţi de 42 anî, care aţi fost discipolu lui Anastasie Panu, Hurmuzachi, Mavrogheni, Lascar Catargi, Ioan Brătianu, etc., să fi făcut act de uşurinţă saŭ de politicianism.

Prin urmare, mă mărginesc de o camdată să rog pe d. prim ministru—vedeţi că m'am pus în ipoteza cea mai bună, nu am acusat, nu am făcut insinuărî, iaŭ toate actele ca bine făcute şi de bună credinţă, şi eŭ ca un om doritor de a mă lumina, mă mărginesc, ziceam, să rog pe d. prim ministru să ne spună ce lucruri s'aŭ petrecut ca să facă ca atitudinea d-v. şi a guvernului, de îndată ce aţi luat angajamentele acele mari, azi să nu mai voiţi să auziţi de această cestiune.

Am zis.

Replica d-lui G. Panu

D. vice preşedinte N. Crătunescu. Intreb pe d. Panu, conform art. 81, dacă voeşte să facă uz de facultatea ce-i dă acest articol, adică dreptul de replică.

D. *G. Panu.* Negreşit.

D. *vice-preşedinte N. Crătunescu.* Aveţi cuvîntul.

D. *G. Panu.* Sunteţi martor că nu am făcut nici o cestiune personală cu d. Sturdza, ba, nici nu am tăcut vr'o alusiune rautăcioasă la d-sa. Credeţi că am voit să-l menajez. Credeţi că nu ştiam că are să-mi răspundă astfel? Vă înşelaţi, ştiam cum are să-mi răspundă. Voiam însă ca d-lui să înceapă, voiam să mă pun în poziţie de atacat, dar nu eŭ să încep atacul. Mă aşteptam ca să-mi răspundă, cum i-a răspuns d-lui Ionel Grădişteanu şi d-lui Delavrancea.

Pentru ce ? Pentru că nu are absolut ce să răspundă în această chestie fără să se compromită. Ştiam că are să găsească un pretext şi încă un pretext ordinar. Ştiam că are să se lege de faptul intrărei mele în partidul conservator.

D. prim ministru mă întreabă cine sunt şi în ce calitate vorbesc ?

Fac parte din partidul conservator, şi vorbesc în numele partidului conservator. Şeful partidului este aci şi poate să o declare.

D. *L. Catargi.* Aşa este.

D. *G. Panu.* Prin urmare, vedeţi, că de o dată vă daŭ două lămuriri în scurte cuvinte.

Acum, să-mi daţi voe mai întîiŭ, să intrăm din noŭ în chestiune, căci nu am obiceiul de a interverti natura desbaterilor şi a face dintr'o chestiune importantă, o chestiune personală. Dar nu voiŭ neglijea nici chestia personală, ci o voiŭ lăsa la urmă.

Faptul că spuneţi că nu răspundeţi fiindcă nu ştiţi cine sunt, este un subterfugiŭ eftin de tot. D-v., — mă voiŭ face şi mai bine cunoscut îndată,—ştiţi bine cine sunt.

Faptul pe care l'aţi invocat în a doua linie, că nu mi răspundeţi fiind-că aveţi o poziţiune morală mai bună de cît a mea, nu numai v'il contest, dar îl respinq cu indignare şi vă voiŭ arăta că aveţi o poziţie morală deplorabilă. (Ilaritate).

Pentru că, ce înseamnă o situaţiune morală? (ilaritate). Daţi-mi voe.

O voce. Să lăsăm moralitatea la o parte.

D. *G. Panu.* Ba să nu o lăsăm de loc. Cînd un prim ministru ajunge ca să fie desavuat de o mare parte a membrilor din partid, din tot ce este mai inteligent, cînd recurge la tot felul de expediente ca să nu răspundă la o cestiune, cînd un prim ministru a fost nevoit să se retragă în întîiul rînd recunoscînd greşala şi neputinţa de a remedia ceea ce făcuse, acela numai forţă morală nu poate avea. Ori cine are mai multă forţă morală de cît d-voastră. D-voastră staţi acolo nu prin forţa morală. Numai un ministru care are ceva pe cugetul său, numai un ministru vinovat şi recunoscut de sine ca vinovat, numai acela nu găseşte ce să răspundă unui senator la o interpelare, alergînd la pretexte. Şi dovadă că aveţi un cuget tulburat, departe de seninătatea morală, este că aţi scăpat un cuvînt care zugrăveşte situaţiunea d-voastră sufletească, aţi zis: «nu voiŭ avea eŭ nesocoteala ca să pronunţ vorbe cari nu trebue să zic». Ce înseamnează aceasta nesocoteală ? Acum credeţi că a vă pronunţa în cestia naţională ar fi o nesocoteală? Ce fel de ministru cu forţă morală este acela care nu se poate pronunţa fără să se compromită în o chestie! Guvernul conservator, ştiţi bine, că răspunzîndu-vă, s'a pronunţat categoric. Ce fel de om este acela care în 3 anî de opoziţie a vorbit aproape numai în această chestie şi a vorbit astfel în cît venind la putere, numai poate zice o vorbă? Aceasta o numiţi forţă morală?

Aţi vorbit prea mult în opoziţie şi acum aţi răguşit la guvern, este fabula cu greerul şi furnica, ai cîntat toată vara, joacă acum dacă poţi. Trebuia să vorbeşti în opoziţie mai puţin în această chestie, pentru ca şi astăzi să poţi spune ceva.

Prin urmare, d-le prim ministru, respinq pretextul ce aţi ales că nu răspundeţi fiind că aveţi forţă morală. Nu îmi răspundeţi, fiind că vă lipseşte complect acea forţă.

Credeţi d-v. că aceasta este abilitate! Vă lăudaţi că d-v. nu sunteţi abili. Vă cred, aţi dovedit-o.

Abilitatea consistă, d-lor, în aceea că în cestiunile delicate să poată cine-va răspunde aşa ca să satisfacă şi opiniunea publică şi să nu vorbeşti un cuvînt prea mult, un cuvînt nesocotit. Un om politic, trebue să aibă o ast-fel de abilitate—d-voastră vă lipseşte—d v. credeţi abil a răspunde altceva la o întrebare precisă şi a căuta să înjuri pe un adversar care te jeneză. A easta este ceva ordinar, obicinuit în cercurile cele mai joase şi printre oameni fără cultură.

Al căutat să mă înjuri? Nu al reuşit şi vei vedea îndată. Dar să presupunem că al reuşit.

Ei, şi dacă m'al înjurat pe mine, crezi că al răspuns? Ce va zice ţara cînd va citi interpelarea mea şi răspunsul d-v. ?

Va zice, primul-ministru a deconsiderat pe d. Panu care nu are nevoe de consideraţia d-tale! Perfect. Dar cum rămîne cu cestiunea naţională? Aceasta vrea ţara să ştie, căci eŭ nu sunt legat de Cestiunea Naţională, eŭ sunt numai un pion, dar dv. trebue să vă lămuriţi căci trei anî aţi agitat'o.

Spuneaţi : d-ta cine eşti ?

Aţi mai adaos : nu vorbesc cu d-ta pentru că al intrat în rîndurile conservatorilor.

Mai întîiŭ, ca chestie de formă, vă rog să citiţi regulamentul şi mă pun sub protecţiunea d-lui preşedinte. Nu-mi răspundeţi pentru că nu sunt liberal saŭ pentru că sunt conservator noŭ ? Cum ? dv. aveţi obiceiul a vorbi numai putere la putere! Dar fiecare senator este o putere şi un singur senator, dacă ar reprezinta o ideie, încă are dreptul să vă facă o interpelare şi dv. sunteţi datorî să-i răspundeţi. Prin urmare rău v'aţi pus pe acest teren. Şi pentru ce? Pentru că nu puteţi face alt-fel, v'aţi legat greŭ de picioare două ghiulele acum trei anî şi acum greutăţile acelea vă împiedică ori-ce mişcare. V'am spus în interpelarea mea că altă dată îmi ziceam: dar trebue să aibă d. Sturdza vre-o bază pe care se sprijină agitînd Cestiunea Naţională. Acum văd şi constat că nu aţi avut nici una absolut şi că adversarii dv. de atunci aveaŭ dreptate cînd ziceaŭ că voiţi să faceţi din Cestiunea Naţională o cestiune pur politică, că voiaţi să exploataţi această cestiune, care vedeaţi că prinde în ţară. Şi mare dreptate avea Alex. Lahovari cînd zicea după banca ministerială : o să cerî scuze pentru lucrul acesta şi, d-lor, declaraţiunea de la Iaşi este o scuză, ca să nu mai vorbesc de alte scuze din alte împrejurărî. Astă-zi te arăţi ce al fost acum trei anî, simplu politician.

Cine are dar forţă morală ? Inţelegeam să îmi vorbiţi de forţă morală în alte cestiuni, dar vă lipseşte acest drept tocmai în această cestiune, în care aţi antrenat spre compromitere chiar şi pe aceia cari credeaŭ serios în această chestie.

Sistemul d voastră, de a găsi un pretext pentru a nu răspunde la interpelare, este comod, dar nu înşală pe nimeni. Cu acest sistem puteţi să nu răspundeţi nici o dată şi nimărui.

Dacă vă va interpela d. Lascar Catargi, veţi răspunde: eŭ, reacţionarilor nu răspund; d-lui Gh. Cantacuzino îi veţi răspunde : eŭ bogăţaşilor carî aŭ moşii multe nu le răspund; d-lui Brabeţeanu îi veţi răspunde de asemenea : eŭ, advocaţilor de la Caracal nu le răspund şi aşa mai departe. Acesta este un sistem deplorabil şi în interesul prestigiului Parlamentului vă rog să îl părăsiţi.

Acum, d-lor, să fac conclusiunea.

Ce aţi făcut, d-le prim-ministru, cu agitaţiunea d-v. de acum 3 anî? Aţi făcut un rău imens, căci aţi făcut să dispară entuziasmul în cei tinerî, aţi adus decepţiunea în cei bătrînî şi aţi răspîndit neîncrederea pe toată linia; aţi făcut ca duşmanii noştri Ungurî să aibă ideia cea mai rea de oamenii noştri politicî. Ei trebue să rîdă de patriotismul oamenilor noştri cînd vă ved pe d-v. carî după ce aţi făcut ceea ce aţi făcut, apoi pentru un ciolan, pentru un minister, aţi renegat totul, aţi renunţat la totul, ba chiar v'aţi făcut agentul lor.

Imi ziceaţi : dar ce aveţi cu faptele mele înainte de intrarea mea în minister ? Ocupaţi-vă, adaugeaţi, de faptele mele de cînd sunt ministru.

Ştiŭ că nu vă convine să vă vorbesc de viaţa, dv. înainte de minister, dar acest lucru ar fi comod.

După această teorie, un om politic ar putea fi un criminal, fără că cine-va să aibă dreptul a îi-o zice.

Trecutul unui om politic este al opiniei publice, şi ori cine are dreptul să vă ceară socoteală de el. Dar dacă este aşa, atunci dv. de ce vă ocupaţi de mine, de trecutul meŭ, de ceea ce fac eŭ, şi aruncaţi acestea în discuţie publică ?

Eŭ să mă ocup numai de ceea-ce faci d ta pe banca ministerială, şi d-ta să mă întrebi pe mine cine sunt şi de ce din radical m'am făcut conservator ?

Şi iar d-ta să'mi spui, că eŭ nu am situaţiunea morală a d-tale, că d-ta aî 40 anî state de serviciŭ.

Şi eŭ să nu am dreptul a'ţi aminti că al indus în eroare în timp de trei anî, opinia publică în chestia naţională ?

D-voastră, printre laudele pe cari vi le aţi adresat, aţi pus înainte instrucţia ce aveţi şi cărţile ce aţi scris !

Şi cui vă adresaţi cu aceste laude ? Mie ? Mie credeţi să 'mi impuneţi cu acestea ?

Dv. credeţi că, dacă aţi făcut cîte-va compilaţiuni şi aţi adunat cîte-va documente, numai dv. aveţi dreptul să vorbiţi în numele ştiinţei ? Şi acestea mi le spuneţi mie, ignorantul..,

Vă respinq acestea. Uitaţi că nu sunt cel din urmă în ţara aceasta, şi că nu dv. puteţi avea dreptul să vă erijaţi faţă cu mine, în om învăţat şi cult.

Puneţi pe un membru convins din majoritate să vă laude, dar nu vă lăudaţi singur.

Dar, d-lor, ia să vedeţi o particularitate interesantă.

Pînă acum, mai în toate discursurile, d. prim ministru se lăuda că a lucrat cu Anastasie Panu, cu Hurmuzaky, cu I. C. Brătianu, iar unii din noi aŭ complectat numărul, arătîndu-l că a lucrat şi cu Hurmuzaky, şi cu Mavrogheni şi cu d. L. Catargi.

Vi s'a răspuns cum vi se cuvinea: vi s'a zis că poate aţi însemnat ceva, cît timp aţi lucrat cu acei oameni, dar de cînd lucraţi singurî, nu mergeţi bine de loc (ilaritate). Mîndria şi îngîmfarea v'a cuprins sufletul, de cînd sunteţi prim-ministru ; adineoarea, răspunzîndu-mi, aţi declarat că nu sunteţi discipolul nimănui, şi că sunteţi fiul operilor dv.

Adevărul este cel întîiŭ, iar nu acesta. Şi aceasta, susţineţi că este sofistică din partea mea ? Căci m'aţi făcut sofist, iar dv. v'aţi calificat, cu modestie, de filosof.

Adică dv. sunteţi Platon, Aristotel, şi cei l'alţi şi eu sunteam cutare sofiştî din forul Atheneî ? Apoi cu ce se justifică aceasta ?

Eŭ sunt sofist fiind-că vă pun chestiunea şi d-ta eşti filosof fiind-că nu 'mi răspunzi ?

Eŭ îţi pun precis chestia, d-ta, filosof, nu 'mi răspunzi de loc la ea ? Dv. nu ştiţi că caracteristica filosofului este nu numai să răspundă la chestiunile posibile, dar să răspundă şi la chestiunile ipotetice şi imposibile de rezolvat pe calea experienţei. Dv. nu ştiţi că metafisica face parte din filosofie ?

Ce fel de filosof sunteţi d-v. care nu răspundeţi nici la cestiunile cele mai micî, nici la cestiunile ordinare ? Eŭ 'oiŭ fi sofist, dar dv. nu sunteţi filosof.

Dar, să lăsăm asemenea lucruri şi, după ce v'am arătat ce rău aţi făcut în sentimentele, în aspiraţiile ţărei cu agitarea de politician a chestiei naţionale, ia să vă arăt răul imens ce l'aţi făcut causei romînilor din Ungaria. Aţi vivificat şi accelerat sentimentul naţional din Ungaria, care sentiment trăia, însă se manifesta în mod normal şi just pentru a resista impietărilor ungureşti. L'aţi încurajat şi, cînd s'a dat un mare avînt, aţi lăsat pe transilvănenî în ghiara Ungurilor şi nu numai că i-aţi părăsit, dar pe altă cale făcînd un «mouvement tournant», v'aţi pus alături cu ungurii că sa loviţi în romînî, dovadă tot ce am spus în dezvoltarea interpelărei mele.

Dar, aţi mai făcut ceva. Cît timp nu ne mişcam noi, agitaţia romînilor din Transilvania şi Ungaria nu prea era luată la serios de Ungurî. Ei ziceaŭ, agitaţia unor oameni fără banî, fără sprijinul din alte părţi, nu poate avea efect ; cînd v'aţi amestecat însă dv., atunci ungurii 'şi-aŭ zis : acesta e un pericol, e posibil, 'şi-aŭ zis Ungurii, ca mişcarea susţinută de Romînii de dincolo să devină un adevărat pericol pentru existenţa statului maghiar şi atunci ei aŭ şi început a lovi în Romînî. De la agitarea dv. a început seria de legi de desnaţionalizare, de schimbare pînă şi a numelor romineşti, a stărei civile, etc.

Vrea să zică i-aţi îndemnat, i-aţi pus în faţa duşmanului şi, în urmă, cînd, venind la putere, ei năzăjduiaŭ să capete sprijin de la dv., d voastră v'aţi grăbit a vă lepăda de dînşii, de trei orî înainte de cîntarea cocoşului, făcînd declaraţia de la Iaşi : «nu mă amestec, nici nu m'am amestecat în afacerile interioare ale Ungariei».

Aceasta aţi spus'o la Octombrie 1895, trebuia să o spuneţi la Octombrie 1893 şi 1894, pentru ca să nu provocaţi agitaţii sterile şi să nu deşteptaţi speranţe irealizabile.

Declaraţia dv. de la 1895 era şi neexactă, era şi omorîtoare pentru romînii de dincolo.

Dar, ceva şi mai mult. Nu numai că nu aţi uşurat, venind la guvern, întru nimic situaţia Romînilor de dincolo, dar chiar le aţi agravat-o, chiar aţi lovit în ea, sunteţi duşmanul lor. Aţi făcut un rău imens; aţi desfiinţat, prin suprimarea subvenţiunei, saŭ sunteţi pe cale de a desfiinţa, şcolile romîne din Braşov.

Era o subvenţiune— nu ştiŭ dacă era înscrisă în budget—pe care eraţi obligaţi să o apăraţi cu pieptul şi, dacă era o cestiune în care trebuia să faceţi pe samsarul cinstit, era cea mai fericită ocaziune să o faceţi. E vorba de subvenţiunea care o dedea, pînă la d-voastre, guvernul romîn bisericei Sf. Nicolae. Aceasta, propriu zis, nu era o subvenţiune, era o datorie strămoşească, era equivalentul venitului moşiilor pe carî Domnii Moldovei şi aî Munteniei, precum Petru Schiopul şi alţiî, le dăruisera acestei biserici, şi care un moment întrerupt a fost din noŭ recunoscut de Vodă Cuza în 1861.

Prin urmare, nu era în această chestie să faceţi nici măcar pe patriotul, era destul să faceţi pe ministrul corect, care împlineşte o datorie ca orî care alta. Menţinerea subvenţiei nu avea, prin urmare, nimic ruşinos, ilicit, de ascuns. Cînd vi s'a cerut de Ungurî să tăiaţi subvenţiunea, era o datorie de conştiinţă să ziceţi : nu putem suprima această subvenţiune, căci Statul romîn este dator din vechime să dea această subvenţiune, era o datorie contractată d'inainte de d-voastre. Dv. aţi suprimat, dar n'aţi făcut cel puţin nici ceea ce a făcut Rusia cu moşiile închinate. Cînd s'aŭ secularizat averile, —şi ştiţi că eraŭ moşii în Basarabia—Rusia a zis : nu recunosc actul de secularizare, prin urmare, nu daŭ veniturile, dar a făcut ceva, ceva mai mult de cît dv.; Rusia depune de atunci, la Casa de Depuneri de acolo, sumele acelea, zicînd : vom vedea dacă se poate da saŭ nu. D-voastre nu aţi făcut măcar nici atîta lucru. D voastră aţi călcat testamentul lui Petru Schiopul şi al celorl'alţi Domnî romînî carî dăruise moşiile, aţi suprimat subvenţiunea şi faceţi să cadă şcolile. Citiţi ziarele din Transilvania asupra acestei chestiî şi veţi vedea marele rău ce aţi făcut.

Pentru ce nu aţi apărat această cestiune ? De ce nu aţi făcut măcar aici pe samsarul cinstit, nu al Romînilor, dar samsarul unei cestiuni pe care dv. aveţi dreptul şi datoria să o apăraţi : vedeţi nu mă pui pe terenul că suntem datorî ca din patriotism să susţinem şcolile din Transilvania. Căci în situaţiunea sufletească în care vă aflaţi, este cu neputinţă ca cine-va să găsească vre-un ecoŭ.

Prin urmare, sfîrşesc zicînd aşa : Nu mi-aţi răspuns, d-le ministru, la cestiune; nu puteţi răspunde. Nu aveţi ce răspunde.

Astăzi este constatat că agitaţiunile ce aţi făcut aŭ fost în contra intereselor romînilor de dincolo, şi nu pentru dînşii. Dv. aţi profitat singur, aţi profitat pentru dv. înşivă, căci aţi ajuns acolo. Dar aţi făcut o declaraţie din care reiese cît renegaţi astăzi ceea-ce susţineaţi acum trei anî. Acum trei, patru anî, ziceaţi că chestia naţională este cea mai importantă şi că preferiţi a nu veni nici-odată la putere decît să o părăsiţi.

Astăzi, aveţi aerul că ea nu a avut nici o importanţă; în adevăr, răspunzîndu'mi, aţi spus că guvernul conservator nu a căzut de la putere din cauza naţională, ci din cauza legei maximului, legei minelor şi altele. Aţi mai adaus că ceea ce separă pe liberalî de conservatorî sunt chestiile interne, iar nu cele externe.

Dar campania de la 1893 şi 1894, dar întrunirile de la Orfeŭ. de la Băile Eforiei, dar interpelările din Senat, dar declaraţiile dv. patriotice aŭ fost chestiuni interioare ?

Apoi dacă aş sta să le număr, aţi vedea că aŭ fost mai multe agitaţiuni în chestiuni exterioare, de cît în chestiuni interioare. Această declaraţie a dv. este preţioasă. Făcînd o fără voe, aţi răspuns, în parte, la ceea ce doream să ştiŭ.

Făcînd o, rezultă că renegaţi trecutul şi renunţaţi la chestia naţională lucru ce îl ştiam de altminterea. Să se ia act şi să se ştie acest lucru de toţi.

Chestia personală

Acum, sfîrşind cu această cestiune, daţi-mi voie să videz şi chestia personală, pentru ca să nu mai iaŭ. pe urmă, cuvîntul din noŭ. O fac aceasta pentru ca altă dată cînd îl voiŭ interpela să-mi poată răspunde, fără să mă mai întrebe ce sunt.

Ce sunt, d-le prim-ministru şi d-lor senatorî ? De 15 anî sunt adversar constant al partidului liberal. Iată ce sunt, o ştiţi foarte bine.

Aţi fost de două orî în opoziţiune şi odată la guvern, şi nu m'am schimbat, am fost continuŭ adversarul d-voastre.

Bine saŭ rău, nu ştiŭ dacă am făcut, dar este aşa.

Prin urmare, cînd aveţi înaintea d-voastre un om, care de 15 anî v'a combătut, aveţi dreptul să mai întrebaţi cine sunt ?

Va să zică, sunt adversarul d-voastre. Am făcut prima dizidenţă acum 15 anî, vă aduceţi aminte, cu Costache Rosetti. Toţi s'aŭ întors de atunci înapoi, d. Tache Giani, d. Grădişteanu, etc.

D. *P. Grădişteanu* : Eŭ ! ?...

D *G. Panu* : Vreaŭ să zic că v'aţi împăcat, eŭ singur nu m'am mai împăcat. Iaŭ de martor pe d. ministru de justiţie, că atunci cînd a fost să facă unirea liberalilor dizidenţi cu liberalii lui Ion Brătianu, căzuţi la 1888, eŭ m'am opus şi m'am despărţit de D. Brătianu şi ceî-l'alţi, prin urmare aveţi nu un adversar de ocaziune, ci un adversar natural, şi de adversarii naturalî, orî cum ar avea ideile şi orî cît s'ar fi schimbat, trebuie să aveţi respect,—şi de sigur că aveţi respect în fundul sufletului, căci nu puteţi alt-fel. dacă sunteţi just şi dacă mai aveţi o rămăşiţă de imparţialitate în a judeca pe oameniî ţării.

Dar astăzi sunt în rîndurile conservatorilor,—da, şi mă mîndresc de aceasta.

Pentru ce sunt în rîndurile lor ?

Mai întîiŭ pentru că am constatat că a fi singur este a face jocul acelui partid pe care îl cred eŭ mai rău şi acel partid, după mine, este partidul liberal.

Astăzi, cot la cot cu alţi tovarăşi, pot să lupt cu mai multă putere în contra celui mai rău partid ce l-a avut această ţară, şi e o consolare pentru mine că am tovarăşi demnî, că sunt într'un partid compus din oameni respectaţi de întreaga ţară, în mijlocul căruia pot ca să continuŭ lupta în contra dv.

Dar aveţi să spuneţi : de ce te-ai unit cu conservatorii şi nu cu liberalii ? Căci, trebue să vă amintiţi, că cu toată puţina consideraţie ce ziceţi că aveţi pentru mine, dv., d-le prim-ministru mi-aţi făcut onoarea să staţi de vorbă cu mine, să'mi faceţi propuneri ca să intru în rîndurile marelui partid.

Eŭ cred că atunci cînd cui-va îi faci o propunere ca să lucrezi cu dînsul, nu mai eşti în drept să-l desconsideri.

Cînd dv. aţi primit cu onoruri pe d. Păucescu, de ce găsiţi extraordinar că conservatorii m'aŭ primit, nu cu onoruri, dar dîndu-mi un loc onorabil în mijlocul lor ?

Să nu ziceţi că ideile mele sunt mai aproape de ideile liberale, de cît de cele ale partidului conservator, pentru că eŭ nu mă iaŭ după discursurile pe cari le ţineţi la Orfeŭ şi Dacia, şi nici după programele pe cari le afişaţi de ochiî lumei.

Cu toată legenda de reacţionarî ce aţi făcut odată conservatorilor, şi care astăzi este distrusă, eŭ am văzut că în timp de 7 anî cît aŭ fost la guvern, aŭ făcut legi organice, legi de progres, pe carî dv. de trei anî de zile vă munciţi în zadar ca să le schimbaţi, şi nu reuşiţi. Partidul conservator este mai progresiv de cît al dv., astăzi.

D. M. Schina zicea că nu primeşte d-sa lecţiunî de la un om care şi-a schimbat principiile.

D. *M. Schina.* Nu eŭ, ci partidul.

D. *G. Panu.* Partidul fie, cu această ocaziune îl voiŭ răspunde în treecăt, dacă d-sa ţine sunt gata să fac o chestiune personală şi cu d-sa.

Mi-am schimbat principiile ! ?

Zece anî de zile am făcut politică de principiî, politică teoretică, timp de 10 anî am făcut teorie politică, necruţînd nici un

www.dacoromanica.ro

A se citi în pag. IV Ultimele informaţiuni, depeşile sosite astăzi, precum şi fapte diverse.

partid, absolut nici un partid, v'am atacat şi pe dv. şi pe conservatori.

Nu regret ceea ce am făcut, nu reneg nimic din ceea ce am scris. Ştiţi pentru ce? Pentru că cred că am făcut operă bună în ţara aceasta. Am aruncat în public idei şi credinţe, cari îi scăpau din vedere în luptele dintre partide; v'am înlocuit pe dv. cari nu făceaţi de cît cestiuni de persoane, cari nu vedeaţi de cît fanarioţi şi trădători în ceî cari nu vă urmaŭ; am lărgit orizontul discuţiilor şi a chestiunilor politice. Am introdus, pe cît am putut, chestiunile economice şi sociale în discuţia publică generală, arătînd că politica nu este o chestie de orizonturi înguste, că aiurea alte chestii şi alte probleme, se agită pe lîngă calea de toate zilele. Am căutat să complinesc lipsa de cunoştinţe indispensabile pentru grosul publicului, ori cărui partid ar aparţine cine-va.

Făcînd ast-fel, am făcut opera generală, am agitat chestii cari sunt interesante de ştiut şi de studiat, şi pentru conservatori şi pentru liberali, şi pentru cei ce le aprobă şi pentru cei ce nu le aprobă.

Aceasta nu era politică militantă, în tot cazul nu era politică de partid, căci radicalii nu aŭ fost un partid, ci un grup de oameni legaţi prin idei teoretice. Cînd însă am crezut că faţă mai cu seamă cu pericolul în care partidul liberal trage luptele noastre politice, este nevoie ca să încetăm de a face numai polemice de idei, ci să punem umărul la treaba de toate zilele, atunci natural, fără hezitare am fuzionat cu partidul conservator, singurul pe care l'am considerat ca cel mai corect şi mai serios. Dar cu ce drept îmi cereţi socoteală de intrarea mea în rîndurile conservatorilor?

D-voastră, d-le prim-ministru, ziceaţi: Cu ce drept vă amestecaţi în cearta noastră, între noi şi aurelianişti? Vă întorc argumentul: cu ce drept mă acusaţi că am schimbat principiile? Luptatam cu dv.alături, aţi împărtăşit a ele idei ca să ziceţi că este o slăbiciune, o ştirbire pentru dv.? Nu, m'aţi combătut în continuŭ.

Acum, cînd intru într'un partid, cînd nu mai pot susţine acele idei, trebue să vă bucuraţi de acest lucru, căci aţi scăpat de nişte idei nesănătoase!..

Am fost în rîndurile dv. ca să mă acusaţi că v'am părăsit? Cine are dreptul să mă acuze sunt aceia cari aŭ crezut în acele principii!

Ei bine, afară de vr'o doui, toţi cei-l'alţi aŭ simţit marele act, toţi aŭ venit franc şi s'aŭ înscris în rîndurile conservatorilor. Dv. aţi primit dintre noi, mai de seamă, numai pe d. Macri; de ce nu l'aţi întrebat cum rămîne cu ideile sale şi de ce numai pe mine mă întrebaţi cum rămîne cu ideile mele, cu care n'aveţi nici în clin, nici în mînecă?

In fond, nu am renunţat de cît la modalitatea cum să fie puse în pactică ideile. Ar fi o renegare dacă aşi fi renunţat la ideia de progres, ideie care călăuzea întregul meŭ sistem în politică. Or, la ideia de progres n'am renunţat, căci partidul în care am intrat este un partid eminamente de progres, cu toate insinuările cari se fac. A dovedit'o şi o va dovedi—opera mea nu o regret, — opera mea a profitat la mulţi şi 'mi aduc aminte cu plăcere de ceî 10 ani de muncă şi de străduinţă. Şi dacă dv. vă lăudaţi d-le prim-ministru cu 40 de ani de muncă şi eŭ mă laud cu 10 ani aî meî.

Şi apoi să nu vorbiţi că sunt conservator noŭ, căci d-voastră aţi fost acuzat de liberal de dată cam proaspătă.

D. Costinescu pe care 'l acuzaţi acum că este renegat, poate să zică, am 30 de ani de muncă în partidul liberal. El poate striga «ceî noui intraţi la carantină» şi între ceî noui intraţi, ştiţi că v'a pus şi pe d-voastre.

Şi cu drept cuvînt, nu sunteţi «ab origine» în partid, nu sunteţi din rasa Brătienilor, Goleştilor, Rosetilor, aţi colindat şi pe aiurea şi pe alăturea, nu aţi fost tot-d'auna în inima partidului de cît de cît-va timp, de cînd aţi declarat că de cîte orî mă va chema Brătianu voiŭ veni, de cîte orî îmi va zice să plec voiŭ pleca. De pe la 1886 aţi luat consistenţă. De altminterî aţi mărturisit indirect faptul de multe orî, de cîte orî v'aţi lăudat că aţi fost discipolul lui Panu, dar Panu nu era liberal ca Brătianu, dar cînd aţi intrat în minister sub d. Lascar Catargi, nu aţi intrat ca nuanţă pur liberală.

Vorbiţi de renegarea ideilor, să vedem, partidul liberal a avut programul de la 1848. L'aţi renegat. Programul de la 1848 era prea socialist şi internaţional.

Vă speriaţi şi faceţi o chestiune la fiecare ocazie, cu partidul radicalo-conservator.

Asemenea partid nu există. Nu mai există de cît partidul conservator.

Nu prind asemenea ironii. Dv. aveţi aerul de a vă scandaliza de această fuziune. Apoi dv. nu v'aţi unit cu socialiştii la Ploeşti? Nu aţi pus un socialist în fruntea comuneî la Ploeşti? Vă zicem noi pentru aceasta partidul liberalo-socialist? Este mai multă apropiere între liberali şi socialişti, decît cum era între foştii radicali şi conservatori?

Să lăsăm micile acestea ironii, care nu pot avea nici o seriositate. Să lăsăm de o parte personalităţile, căci cu personalităţi nu se poate rezolva nimic.

După ce aţi părăsit programul de la 1848 aţi vagabondat pînă pe la 1866 fără nici un program stabil saŭ serios. Căci nu ideia de unire, de emancipare a ţăranului etc. aŭ fost apanagiul exclusiv al dv.

Adevăratele idei ale partidului s'aŭ arătat numai cînd la 1876 aţi venit la putere. Ion Brătianu le a întrupat. Or, dînsul nu se lăuda că este conservator? Nu l'am auzit în Cameră zicînd: eŭ sunt conservator.

Atunci, dacă socialistul şi şeful poliţii de la 1848, anarchistul Brătianu de la 1848, a ajuns în fruntea partidului liberal, pentru ca, acolo ajuns, să se laude că este conservator,—pentru ce găsiţi curios ca fostul radical să intre în rîndurile partidului conservator?

Nu aţi avut în fruntea dv. pe principele Dimitrie Ghica, conservator? Nu aveţi a cum în rîndul dv. pe Principele Gr. Sturdza, conservator? Ce însemnează aceasta pentru partid? Că v'aţi perdut culoarea? Ce înseamnă pentru ceea-ce aŭ intrat? Ca sunt renegaţi? Sunt oamenî cari cred că merg mai bine cu dv. Daţi-mi şi mie voe ca să cred că merg mai bine cu conservatorii.

Dv. nu vă uitaţi la bîrna din ochiul dv., ci vă uitaţi la paiul din ochiul altora. Aceasta poate fi polemică de presă, dar de parlament nu, este prea jos lucru, prea mic.

Mai departe. Aţi făcut un program la Iaşi. L'aţi pus în aplicare? Puteţi să 'l puneţi? Imposibil. Ce aţi declarat la Craiova? d-le prim-ministru? Nu aţi zis că programul de la Iaşi l'aţi făcut fiind că adversarii vă cereaŭ un program, şi că în realitate acel program era numai de ocaziune. Aţi avut nevoe de un program de ocaziune. Inainte de acest program nu spuneaţi că programul dv. este anul 1856 saŭ statuia lui Mihai Bravul a lui Ştefan cel Mare?

Prin urmare, să închidem chestiunea personală, căci nu puteţi ajunge la nimic, şi să 'mi răspundeţi, d le prim ministru, categoric, căci aţi avut timp de gîndit.

Ce împrejurări nouă aŭ venit, ca să vă schimbaţi limbagiul şi atitudinea în chestia naţională. La aceasta să reduce totul.

Discursul d-luî Chamberlain

Birmingham, 2 Maiŭ. — In discursul ce a pronunţat erî, d. Chamberlain a declarat că situaţia externă este gravă.

Ar putea să vie repede timpul cînd va fi nevoe de a face apel la patriotismul poporului englez. Englitera este isolată, este deci nevoe ca toate părţile imperiului să se unească mai strîns, şi datoria cea mai grabnică de a se uni în mod mai strîns cu verii noştri americani.

Orî-ce răsboiŭ ar fi puţin scump, dacă ar isbuti la unirea tutulor anglo-saxonilor.

Situaţia în China nu este satisfăcătoare, căci a fost cu neputinţă de a se ajunge la o înţelegere cu Rusia. Acum nu este vorba de un port chinez, ci de soarta întregiî Chine unde interesele Engliterei sunt foarte mari. Dacă trebue ca soarta Chineî să nu se decidă fără avisul Engliterei, guvernul nu trebue să respingă ideia uneî uniri cu Puterile ale căror interese sunt identice cu acelea ale imperiului britanic.

RESBOIUL ISPANO-AMERICAN

Serviciul «Agenţieî Romîne»

DEPEŞILE DE ERÎ

Debarcări respinse

Madrid, 2 Maiŭ. — După o depeşă oficială din Havana, cinci corăbii americane aŭ încercat să opereze debarcări în diferite puncte ale coastelor Cubeî. Pretutindeni aŭ fost respinse de trupele spaniole postate pe coaste şi silite să se îmbarcheze din noŭ.

Spaniolii aŭ prins doi americani. Un ofiţer spaniol a fost omorît, cîţi-va soldaţi aŭ fost răniţi.

Lupta la Cienfuegos

Key-West, 2 Maiŭ.—In lupta de la Cienfuegos, un matelot american a fost omorît, 6 aŭ fost răniţi grav şi cîţi-va uşor. Marbleheard, Nashville *şi o canonieră aŭ participat la luptă.*

Nici o corabie americană n'a primit avarii mari.

Desminţire. Criza din Spania

Washington, 2 Maiŭ. — Departamentul de Stat desminte în mod formal ştirea după care vaporul francez La Fayete *ar fi debarcat la Havana tunuri şi muniţiuni de războiŭ.*

Madrid, 2 Maiŭ.—După ziare, cu toată dorinţa d-luî Sagasta, de a amîna crisa ministerială, remanierea cabinetului este iminentă.

La Porto-Rico.—Spionagiŭ

Madrid, 2 Maiŭ.—O depeşă a guvernatoruluî din Porto-Rico zice că de azi dimineaţă, nu mai este de cît o singură corabie americană în faţa pieţiî.

Washington, 2 Maiŭ. — Administraţia postelor a ordonat confiscarea obiectelor adresate prin poştă d luî Barnabe şi celor-l'alţi membrii ai legaţiuneî spaniole. S'a descoperit un sistem complect de spionagiŭ.

Ambasadorul englez va recomanda Engliterei să invite pe d-nu Barnabe şi pe spionii spanioli să părăsească Canada.

Depeşile de erî

Serviciul «Agenţieî Romîne»

Atena, 2 Maiŭ.—*Oficialul* publică declaraţia de neutralitate a Greciei, în timpul războiuluî ispano-american.

Londra, 2 Maiŭ. — D-nu Gladstone este mai bine.

Roma, 2 Maiŭ.— Regele, care a avut o conferinţă cu d-niî Prim, San Mazarno şi Janardelli, a manifestat deplina sa încredere în cabinetul actual şi a aprobat actele guvernului.

Liniştea continuă să domnească în tot regatul.

Paris, 2 Maiŭ.—*Curtea de casaţie a respins apelul d-luî Zola în contra sentinţeî curţiî de apel, recunoscînd competinţa tribunaluluî corecţional în afacerea plîngeriî de defăimare depusă de experţii caligrafi.*

Peking, 2 Maiŭ.—Prinţul Henri al Prusieî a sosit. A fost primit, în mod oficial, într'un mod splendid.

Atena, 2 Maiŭ.—*Depeşi din Volo zic că două steamere încărcate cu soldaţi turcî aŭ plecat azi la Salonic.*

Milan, 2 Maiŭ.—Liniştea domneşte atît în oraş cît şi în provincie.

ULTIME INFORMAŢIUNI

MEETINGUL NAŢIONAL

Parastasul de la Zlătarî

De şi vreme de ploaie, totuşi la orele 10 a. m., lume multă venise la biserica Zlătarî, unde se oficiă, de către P. S. Sa Archiereul Calistrat, un parastas pentru sufletele eroilor marilor mişcări naţionale din 1848, din Transilvania.

Lumea, ne mai putînd încăpea în biserică se îngrămădea în curte şi la intrare.

Ziarul special al Ligeî culturale, *Cîmpul Libertăţeî* se vindea cu sutele.

Printre persoanele venite la parastas, citäm pe d-niî Urechiă, Vlădescu, Neniţescu, Barbu Păltineanu, Pencovicî fost inspector administrativ, colonel Costescu, dr. Istrati, Gh. Bursan, Gîrboviceanu deputat, Haliţa inspector al învăţămîntului, etc.

La orele 11 parastasul se sfîrşeşte şi lumea se retrage dîndu-şi întîlnire în grădina Cişmegiu la orele 1 şi jumătate.

In Cişmegiu

De şi ploua şi lumea era nedumerită dacă se va mai ţine meetingul proiectat, totuşi la orele 2 mulţimea se adună în Cişmegiu. Două muzicî cîntă în permanenţă diferite cîntece naţionale, precum: *Deşteaptă-te Romîne, Arme ne mai daţi, Marşul luî Iancu*, etc.

Studenţii şi membrii comitetului Ligeî purtaŭ, la butonieră, cîte o cocardă tricoloră învăluită în crep negru, poliţia de onoare era formată din studenţii cari purtaŭ cîte o cocardă naţională cu panglicî albe.

Poliţia de onoare procedează la formarea cortegiului.

In frunte mergea o muzică, apoi un student cu un drapel, avînd cîte-va panglicî negre, cu inscripţia: «Romînii subjugaţi cer dreptate!»

Apoi membrii comitetului Ligeî, societăţile din Capitală, studenţii în număr de aproape 800, o mulţime de celăţeni.

Pornirea cortegiuluî

Cortegiul format, se pune în mişcare la orele 2 şi un sfert cu o mulţime de drapele, bani-re şi steagurî de ale societarilor.

Banierele purtaŭ inscripţiile: Unirea face puterea! Deşteaptă-te Romîne! Trăiască martirii! Romînî din patru unghiurî! etc.

Capul cortegiuluî ajunsese deja în Calea Victoriei, cînd se zăreaŭ încă cîte-va baniere la intrarea principală a Cişmegiuluî. Bulevardul era negru de tot, căci mii de umbrele îl acopereaŭ de la Cişmegiu şi pînă în Calea Victoriei.

Manifestaţiile

Toate casele, toate cluburile erau împodobite, de-a lungul Caleî Victoriei, cu tricolor; numaî clubul liberal n'a arborat nici un drapel. Pe balconul clubuluî, nimenî. Doar numaî la două perdele priveaŭ cîţi-va. D. Epurescu s'a arătat la o fereastră şi mulţimea a început să strige:

— Jos de acolo! Arboraţi tricolorul!

Calea Victoriei era înţesată de lume; trotuarele, ferestrele şi balcoanele erau pline şi lumea întîmpina pretutindeni cortegiul cu strigăte de ura.

Ajungînd în dreptul Clubuluî Tinerimeî, cortegiul a fost primit cu o ploae de buchete din toate ferestrele. In dreptul Palatuluî, regal muzicile intonează «Imnul regal», mulţimea îşi descoperă capetele şi isbucneşte în strigătele de «Ura! Trăiască Regele!» Iar din balconul Hoteluluî Metropole o nouă ploaie de buchete.

La şosea, cortegiul era aşteptat de o mulţime mare. In dreptul şcoaleî primare se afla d. P. S. Aurelian, privind la cortegiul ce se apropia.

Discursurile

Pe cîmpul deschis de lîngă lăptăria Fronescu, era înălţată o tribună acoperită de verdeaţă. Cîmpul este înţesat de lume la orele 3 şi jumătate.

D. *Vlădescu*, preşedintele Ligeî Culturale, relevînd însemnătatea istorică a zileî de 3 Maiŭ, declară deschisă adunarea naţională.

D. *S. Mureşianu*, în numele comitetului naţional studenţesc, descrie în culorî vii iobăgia neagră în care aŭ suferit, secole întregî, trei milioane de Romînî şi arată cum Romînii s'aŭ ridicat în contra acesteî sclavii, întîiŭ în 1784, în frunte cu Horia, Cloşca şi Crişan; apoi în 1848, în frunte cu Iancu, cînd aŭ isbutit să scuture lanţurile sclavieî. Descrie apoi situaţia actuală a Romînilor şi în aplazele mulţimeî spune «că Ungurii invadaţi în Europa din menageriile Asieî, aŭ jurat acum exterminarea neamuluî romînesc» Îşi exprimă acum speranţa că tricolorul romînesc, urgisit acum în afară de hotarele Romînieî, va fîlfîi în curînd cu mîndrie prin toate provinciile romîneşti.

D. *dr. Istrati* spune că 1848 pentru Romînî e o dată mai importantă în istoria noastră modernă, decît cele-l'alte date. Independenţa şi Regalitatea sunt numaî o transiţie. Indeamnă apoi pe tinerî să se facă apostolii ideieî naţionale, ca generaţia viitoare să fie întreagă cuprinsă de această ideie.

D. *Demetrescu Brăila* face procesul Ungurilor şi, după ce descrie luptele din Transilvania, îndeamnă pe toţi să conlucreze la desrobirea Romînilor din Transilvania şi Ungaria.

D. *Barbu Păltineanu* arată trista situaţie de azi a Romînilor transilvăneni, cari n'aŭ voe să serbeze această zi, nici să ţie parastase. Spune apoi că Cestiunea Naţională trebue să stea mai presus de partide şi toate partidele să ţină cont de ea.

D. *A. Bacalbaşa* face apel pentru salvarea liceuluî romîn din Braşov, ameninţat a fi închis de guvernul unguresc.

D. *Liteanu*, în numele studenţilor din Iaşi, schiţează adunarea naţională din Blaj, rolul luî Bărnuţiŭ în marile mişcări din Transilvania şi conchide la necesitatea ca toată lumea să lucreze pentru realizarea idealuluî naţional.

D. *Perieţeanu-Buzăŭ* mulţumeşte în numele Ligeî Culturale cetăţenilor că, pe o vreme atît de rea, aŭ venit în număr atît de mare la meeting.

Meetingul s'a sfîrşit în cea mai perfectă ordine la orele 5.

Conferinţele de la Ateneŭ

Conform programuluî stabilit, pentru serbarea zileî de 3 Maiŭ, aseară la 3 ore a avut loc, la Ateneul Romîn, întrunirea anunţată.

Sala este plină de un public ales. In lojî, luaseră loc fruntaşii eliteî intelectuale a capitaleî.

Cel întîiŭ care a luat cuvîntul, a fost d. *Ionel C. Grădişteanu.*

«Admirabilul amic al Romînilor de peste munţi», cum l'a calificat d. B. Delavrancea, arată ce preţ are pentru noî existenţa elementului romîn din Transilvania. «Pierim eî, pierim şi noi», spune d. Grădişteanu şi sala, prin salve frenetice de aplause, arată că înţelege importanţa acestuî adevăr.

Statul nostru nici nu are altă menire; el e înfiinţat pentru a mîntui şi apăra interesele Romînilor, spune oratorul. Şi dacă vrem să nu lăsăm o pagină albă, în cartea neamuriloră, să ne punem pe luptă.

Incheie, cu cuvintele imnuluî naţional:

Deşteaptă-te Romîne, din somnul cel de moarte,
Acum orî nicî-odată!...

Asistenţa a subliniat, cu călduroase aplause şi strigăte de *bravo*, apelul entuziast al oratoruluî.

***

D-luî Grădişteanu îî urmează d. *Barbu Delavrancea.*

Simpaticul orator arată importanţa istoriă a zileî de 2 Maiŭ şi luptele susţinute veacurî de Romînii de peste munţi pentru păstrarea naţionalităţeî lor.

Ungurii sunt nişte uzurpatorî, căci alipirea Transilvanieî la Ungaria nu este de cît un *furt internaţional.* Numeroasele revoluţii ale fraţilor noştri de peste munţi, cari aŭ adăpat cu sîngele lor pămîntul ce locuiesc, arată energia, forţa dinamică a neamuluî acestuia

Dacă ei sufăr astăzi, după ce aŭ dat atîtea probe de vitalitate, cauza nu suntem de cît noi. «Gloria noastră şi regatul nostru sunt cauza durerilor lor de astăzi», spune oratorul.

Sala este electrizată. Tunete de aplauze izbucnesc. Oratorul nu mai poate continua timp de cinci minute.

Face apel la luptă, la unirea noastră, a tuturora, pentru cauza naţională. Să uităm meschinăriile vieţii noastre politice, pentru ca să nu avem alt ideal, de cît acela al emancipăreî fraţilor noştri, al opincarilor de dincolo, cari «în *mica* lor tăgărţă aŭ păstrat *marea* glorie a neamuluî întreg.»

D. Grădişteanu, continuă oratorul, a amintit de *acei cari vorbeaŭ mult de chestiu naţională, însă pentru alte scopuri, şi acum aŭ amuţit.* Aceasta aduce aminte d-luî Delavrancea povestea arboreluî frumos, înalt mîndru, cari avea fatala calitate de a face să piară glasul şi cîntecul păserilor, cari se aşezaŭ pe ramurile luî.

Dacă ar fi să facem o apropiere, cu împrejurările prin cari trecem, întreabă oratorul, oare măririle şi demnităţile, nu fac pe unii dintre noî să'şi uite cîntecul?

Publicul a înţeles aluzia şi isbucneşte în salve de aplauze.

Terminînd făcînd din noŭ apel la luptă, pentru cauza naţională.

***

Sunt orele 11. Numerosul public se retrage în linişte. La eşire, ceî doi oratorî sunt viŭ aclamaţi de mulţime, cari apoi intonează în cor, *Deşteaptă-te Romîne.*

***

Meetinguri naţionale s'aŭ ţinut erî şi în mai multe oraşe din ţară.

Peste tot loc aceste meetinguri aŭ avut un succes desăvîrşit, judecînd după amănuntele telegrafice ce primim. Astfel în Piteşti, Ploeşti, Brăila etc. ni se anunţă că a domnit un entusiasm indescriptibil. La Buzăŭ au vorbit dd dr. Bianu, Aurel Persinariŭ şi Nicolae Bărbulescu.

Iată rezultatul alegerilor de ieri, pentru locurile vacante, în colegiul I de Senat:

HUŞI

Alegători înscrişi	*100*
Votanţi	*85*
Buletine anulate	*3*
Au obţinut	
d. C. Teleman	*45 voturi*
» N. Nicorescu	*37 »*

Biuroul a proclamat ales pe d. maior C. Teleman, candidatul conservator.

BRAILA

Alegători înscrişi	*438*
Votanţi	*339*
Buletine anulate	*3*
Aŭ obţinut	
d. Dimitrie Moisescu	*209 voturi*
» C. Boierescu	*127 »*

Biuroul a proclamat ales pe d. D. Moisescu, candidatul liberal.

AA. LL. RR Principele Ferdinand şi Principesa Maria aŭ asistat, erî, la a 3-a alergare de la hipodrom.

Principele Ferdinand purta uniforma de general de brigadă.

Aflăm că Vineri seară a fost o conferinţă intimă la d. Eugen Stătescu, la care aŭ participat d-niî Aurelian, Lascar, Djuvara şi Th. Stelian.

După conferinţă d. Stătescu a însoţit pînă acasă pe d. P. S. Aurelian.

D. Stătescu a făgăduit că peste cîte-va zile îşi va precisa poziţiunea sa faţă de guvern în mod public.

A se citi în pag. IV-a Ultimele informaţiuni, depeşile sosite astă-zi, precum şi fapte diverse.

DE VÎNZARE

Moşia **PAŞCANI-VLADEŞTI,** departe 12 kilm. de gara Foiteşti, 4 ore de Galaţi, pămînt, cea mai mare parte podiş, pe malul Prutului, comuna Vlădeşti, plasa Prut-Horinco, jud. Covurluî, avînd peste 800 fălci teren, din care loc arabil, pădure fineţe, imaş, carieră de prundiş, băltî de peşte, stufărie, ecarete, viî, etc. cu locuitorî harnicî şi cuprinşi. Ipotecată la Creditul rural cu 130.000 leî. Se fac avantaje de plată preţului.

A se adresa d-luî **A. Nanu,** casierul Primeî Societăţi de Economie Iaşi, Strada Palatuluî No. 1.

Dr. D. Gerota

Specialist: Chirurgie, organele genito-urinare

BULEVARDUL ELISABETA 39

Consultaţiuni de la 6 — 7

Doctorul Cobilovicî

Intorcîndu-se din streinătate 'şî reia orele de consultaţie **de la 2 —3 p. m,**

Special în Boale de femeî şi copiî

Mamos

Strada Carol No. 18

Drogueria Brînduş

BUCUREŞTI

27 Strada Clementeî 27

(lîngă farmacie)

Drogue, Produse Chimice

Specialităţi Franceze

OBIECTE DE PANSAMENT

Ape Minerale

Se vinde pentru eşirea din indiviziune

1) *Moşia Glodurî Pădureni*, 830 fălci, pămînt arabil, fineţurî şi acarete în bună staro la 30 km. de gara Bacăŭ.

2) *Moşia Cleja-Băcăcumi*, 520 fălci, pămînt de arătură, fineţe, iameşe, pădurî şi acarete în zidărie, aceactă moşie traversată de apa Siretuluî se află la 5 minute de gara Faraoni.

3) *Moara din comuna Letea lîngă Bacăŭ*, situată pe apa Bistriţa, avînd patru perechi petre de măcinat. Toate situate în judeţul Bacăŭ.

Pentru informaţiuni a se adresa la doamna **Maria Th. Hanutz** la Galaţi STR. CUZA-VODA. No. 20.

MAISON NOUVELLE

8, Strada Regală, 8

D-şoara MICHETTE VLADIMIR

previne pe numeroasa sa clientelă şi doamnele care vor bine-voi a 'l face onoarea unei vizite că vor găsi în salonul săŭ de mode, cele mai frumoase nuvoteurî şi ultimele creaţiuni de pălăriî pentru doamne pentru sesonul de vară, aduse de la cele mai bune case din Paris.

Depositara de eşantioane de stofe pentru crochî de la una din cele mai importante case din Paris pentru Hautes Nouveautés.

Parfumerie antiseptică

VAN DEN

1,000,000

LAMPIOANE

Veneţiene şi Japoneze

PENTRU ILUMINAŢIUNI

Cele mai frumoase culorî şi forme

Pentru Provincie se trimite **franco 25 bucăţi** bine asortate cu preţul de **leî 10**

M. LITMANN, I. WAPPNER S-sor

Calea Victoriei No. 61

vis-à-vis de Episcopie

PRIMUL ATELIER MECANIC

DE

SPĂLĂTORIE

din

Strada Isvor No. 56

SE INCHIRIAZĂ

Cu toate accesoriele

Avînd şi o clientelă numeroasă şi aleasă

A se adresa în Str. Covaci No. 3

Paul Marcovicî

Doctor în Medicină şi chirurgie

Specialist în arta dentară

S'a stabilit în Capitală, **Calea Victoriei No. 42,** colţ Bulevardul Academieî No. 1.

Dr. BAUBERGER

Ord. 2—4 p. m.

HOTEL BRISTOL

de la 23 Aprilie a. c. Calea Moşilor 53

Mobile de vînzare

In *Calea Victoriei, No, 78* etajul I, vis-à-vis de Pasagiul Romîn se vinde **Mobilul** din 5 camere, compuse din: **SALON, SALONAŞ, SUFRAGERID, ODĂI de CULCARE, BIROU, ANTRE** şi alte diferite mobile elegante pentru complectarea orî-căreî aranjamente. Profitaţi de ocazie, **fiind preţul convenabil.**

Casa fond. în 1880 2 Medalii — **AU BON JARDINIER** — SUCCES de 19 ani

AUGUSTE CLOUARD

fost Grădinar Şef al Capitalei, Entreprenor de Parcurî şi grădinî

Bucureşti, Strada Carol I, 58

MARE DEPOU şi vînzare în gros şi detail de seminţe de *Trifoiŭ, Lucernă, Iarbă de Cimp şi Gazon* pentru *Livezî şi Păşunî, Furagere, Graminee, Uleioase, Textile şi Economice; rădăcinî furagere; Sfecle, Morcovî, Napi, Cicoare de cafea*, etc. etc.

Seminţerie de florî de legume de tot felul. Peste **200** de soiurî *de Trandafirî, Răsadurî de florî şi arborî fructiferî.*

Instrumente pentru grădinarî şi amatorî

POMPE şi TULUMBE

pentru stropit grădinî şi florăriî (Serre)

Maşinele cele mai noui *de Altoit Viţă Americană*, după sistemul francez şi adoptat de Secţiunea Viticolă a Ministerului de Domeniî.

Stabilimentul horticol şi Pepiniera se află pe Soseaua Grozăveşti (Cotrocenî)

Ferma de încercare în judeţul Argeş

Catalogul de detail se trimite gratis şi franco la cerere.

Scarlat C. Arion

ADVOCAT

S'a mutat Bulevardul Maria, 34-

www.dacoromanica.ro

RESBOIUL ISPANO-AMERICAN

(Serviciul «Agenției Române»)

DEPEȘILE DE AZI

Unde-i flota spaniolă

Madrid, 3 Maiŭ.— *Toată seara a circulat aci cu persistență svonul că escadra Spaniolă se află lîngă Cuba.*

Washington, 3 Maiŭ. — *După informațiuni sosite aci, flota spaniolă a fost văzută la largul mării lîngă insula Curacao.*

New York, 3 Flota spaniolă sub comanda amiralului Cervera, se află lîngă Curaçao; flota amiralului Sampson se află lîngă Porto Plata din Haiti.

Noui lupte la Cuba

Madrid, 3 Maiŭ.—*Depeși oficiale din Havana semnalează din partea americanilor noui încercări de debarcare, cari aŭ fost pretutindeni respinse.*

Trei corăbii americane aŭ bombardat din noŭ Cardenas și aŭ încercat să debarce muniții și oameni sub protecția tunurilor lor. Spaniolii aŭ respins în mod vitejesc această încercare, cauzînd perderi mari inamicului. Corăbiile inamice aŭ fugit. Șeapte spanioli aŭ fost răniți.

Incrucișătoarele spaniole aŭ atacat în fața fortului Havana 5 corăbii americane cari făceaŭ blocusul. Una din corăbiile americane a suferit avarii mari, ceea-ce a silit aceste forțe navale să fugă.

DIVERSE

DIN CAPITALA

Sinuciderea de la Vila Regală.—Sergentul major Bălănescu Vasile, din regimentul 2 de roșiori, din Bîrlad, sosise în capitală de cîte-va zile și fusese trimis de regimentul din care făcea parte, ca să cumpere mai multe obiecte, în valoare de aproape 100 lei.

Necunoscînd pe nimeni, sergentul 'și ia locuința, pentru cîte-va zile, la unul din otelurile capitalei, care i se păruse că nu era tocmai scump, potrivit cu suma de care dispunea.

Eri, după ce mănîncă la un birt, scoate portofoliul și achită costul; plecînd, el uită să-și pună portofoliul în buzunar.

Pe la jumătatea drumului spre magazinul de unde voia să tîrguiască pentru regiment, el caută portofoliul. Mare-i fu mirarea nefericitului sergent cînd văzu că'l pierduse — convins fiind că nu l'a uitat nicăeri.

Desperat, și la gîndul cum că are să fie învinovățit de camarazii lui că le-a furat banii— el se duce la un ceasornicar, își vinde ceasornicul pe care'l avea, iar cu banii aceștia, cumpără un revolver, calibru 8, și șease gloanțe.

Pornește spre șosea și cînd ajunge în dreptul Villei Regale, pe maidanul Cerchez, sergentul descarcă toate cele șease gloanțe în pieptu'l.

Oamenii de la Vila Regală, imediat dau fuga să vadă ce e.

Cu capul în iarbă, cu pieptul desfăcut și într'un lac de sînge, ei găsesc pe sergentul Bălănescu Vasile sbătîndu-se cu moartea și de abia putînd să respire.

Ridicat și urcat într'o trăsură, el e transportat, într'o stare desperată, la spitalul Filantropia, unde, după cîte-va minute, își închide pleoapele pe veci.

Dintr'o scrisoare ce a lăsat, rezultă că numai gîndindu-se la rușinea ce ar fi suferit cînd camarazii lui ar fi aflat că nu le-a cumpărat lucrurile, cheltuindu-le banii, numai acest gînd a determinat pe sergentul Bălănescu Vasile să se sinucidă în floarea vîrstei, de 23 de ani.

Ceartă cu rănire. — In strada Țepeș-Vodă 51, trăiaŭ în concubinaj, Gheorghe Ionescu, cismar, și Bălașa Stănescu, sora lui Ștefan grădinarul din strada Plantelor 69

Viața casnică pe care o duceaŭ cei doi, era de la o vreme, mai mult de cît mizerabilă, și — firește pe Ștefan Stănescu îl durea aceasta.

Spre a schimba traiul sorei sale, el se duce ieri la ea și îi propune să părăsească pe bețivul ei amant.

Tocmai atunci sosește și Gheorghe Ionescu, care venea de la o circiumă. O ceartă se născu și — în mînia inconscientă a bețivului— Ionescu scoate un cuțit ce-l purta cu el și aplică o puternică lovitură la brațul sting.

Sărmanul om cade jos în nesimțire și de abia a putut scăpa de furia ferocelui bețiv, grație intervenției vecinilor alarmați de țipetele femeei Bălașa care striga: «săriți că se omoară».

Prins și legat cot la cot, criminalul bețiv a fost trimes poliției spre a fi arestat pînă la anchetarea faptului de parchet, iar grădinarul Stănescu a fost trimes în îngrijirea spitalului Colțea.

Depeșile de azi

Roma, 5 Maiŭ.— Liniștea domnește în tot regatul.

Deputatul socialist Pescetti n'a părăsit Monte-Citorio de ieri, pentru a nu fi arestat.

Milan, 3 Maiŭ.— Ca rectificare a știrilor exagerate publicate de presa străină s'a constatat că numĕrul morților în timpul ultimelor turburări se urcă la 81 și acela al răniților la aproape 400., La spitalul militar sînt 22 de răniți din cari 3 ofițeri.— 2 agenți ai forței publice aŭ murit.

Petersburg, 3 Maiŭ.—Vorbind de discursul contelui Goluchovski, *Journal de St. Petersburg* relevează în special pasagiile privitoare la Creta, unde ministerul austro-ungar recunoaște că persoana viitorului guvernator al Cretei precum și soluțiunea cestiunei cretane, nu interesează Austro-Ungaria de cît din punctul de vedere al restabilirei liniștei și împedicărei de complicațiuni ulterioare.

Atena, 3 Maiŭ.— *Comisiunea internațională de control a ales pe d. Lov ca președinte.*

Guvernul a primit notificare în privința evacuărei. Mai multe steamere încărcate cu trupe aŭ părăsit Volo, fără să se producă vre un incident.

ȘTIRI MARUNTE

* Aflăm cu plăcere că d. Isidore Lustgarten, fost intern pr. la spitalele din Paris, a trecut cu un deosebit succes teza sa de doctor în medicină și a fost viŭ felicitat de juriul examinator.

Corpurile Legiuitoare

CAMERA DEPUTAȚILOR

Ședința de la 4 Maiŭ

Ședința se deschide la orele 2 10.

Prezenți 96 deputați.

Presidează d. D. Giani.

D. G. Scorțescu interpelează guvernul asupra celor petrecute eri, Duminică, la Iași, unde manifestanții, eșiți de la întrunirea națională, ținută în acel oraș, aŭ avut ciocniri cu poliția și armata.

D. Scorțescu cere ca guvernul să răspundă imediat, de oare-ce s'aŭ făcut mai multe arestări.

D. Ferichide : e inexact.

D. Filipoiu. Știrea a sosit în acest moment. (Ilaritate) Aplause ironice,—strigăte : Bravo Fili-poiule !...

D. Ferichide cere intervertirea ordinei zilei pentru votarea mai multor credite urgente.

Camera consimte.

SENATUL

Ședința de la 4 Maiŭ

Ședința se deschide la orele 2 și 20 sub președinția d-lui N. Gane.

Presenți 69 senatori.

Pe banca ministerială : d-nii D. Sturdza An. Stolojan și general Berendei.

D. D. Sturdza depune proiectele de lege prin cari se autorizează județul Argeș să contracteze un împrumut de 140 000 lei pentru construirea unui palat administrativ; județul Dolj, pentru un împrumut de 500 000 lei, comuna T. Jiŭ pentru un împrumut de 1.000.000 lei și comuna Focșani 700 000 lei.

D. V. A. Ureche cere biroului să se facă un *index rerum*, pentru ca senatorii să poată ști ceea ce s'a vorbit în trecut de către colegii d-lor, în diferite cestiuni.

Se ia act.

Se intră în ordinea zilei

D. Președinte anunță că A. Sa Regală, Principele Ferdinand, va lua parte la ședința de azi. Cere suspendarea ședinței pentru ca biroul să întîmpine la sosire pe A. Sa.

Ședința se suspendă.

***

D. Președinte suspendă din noŭ ședința, anunțînd că A. Sa a plecat de la Cotrocenĭ și poate sosi dintr'un moment într'altul.

După un sfert de oră, ședința se redeschide. A. Sa Regală nu a sosit încă.

Senatul respinge o cerere de pensiune, al cărui vot rămăsese nul în ședința precedentă.

ULTIME INFORMAȚIUNI

A. Sa Regală Principele Ferdinand a luat parte astă-zi la desbaterile Senatului.

Principele Moștenitor a fost întîmpinat, la intrarea sălei de ședințe, de întreg biroul Senatului.

A. Sa a fost obiectul ovațiunilor simpatice ale întregei săli.

Tribuna din Sibiu primește din Blaj următoarea telegramă :

«*Măsurile de terorism anunțate înainte se pun deja în aplicare. Pe lîngă mulțimea de geandarmi a sosit aci un escadron de husari. Miliția pedestră este așteptată pe mîine.*

Monitorul Oficial de ieri, Duminică, publică decretul regal, de numirea d-lui Petre Poni, senator, comisar general al guvernului pe lîngă secția română de la expoziția de la 1900 de la Paris.

D-sa va pleca la 15 Maiŭ, ca să ia primele dispoziții în privința organizărei secțiunei.

Starea sănătății d-lui Constantin Esarcu, președintele Ateneului, care în timpiŭ din urmă inspirase serioase îngrijiri numeroșilor săi prieteni, s'a îmbunătățit mult de cîte-va zile. D. Esarcu a putut chiar să se mute în noua sa casă dupe Bulevard.

Se speră că, în curînd, d-sa va putea părăsi odaia și relua ocupațiunile sale.

Pe ziua de 10 Maiŭ, se vor face mai multe avansări în corpul flotilei.

Pe lîngă avansarea d lui colonel Urseanu la gradul de general, d. locot.-colonel Coslinschi va fi înaintat colonel, iar d. maior Barbieri, locot.-colonel.

Mai mulți locotenenți vor fi avansați la gradul de căpitan.

Simbătă seara Agenția *d-lui Scupievski ne a trimis următoarea telegramă-desmințire :*

Buda-Pesta, 1 Maiŭ.—Aflăm din sorginte competinte că aserțiunea produsă în una din ultimele ședințe ale «Camerei deputaților» după care guvernul unguresc ar fi primit pe cale diplomatică date asupra subvențiunilor acordate școalelor românești în Ungaria, este cu desăvîrșire contrarie adevărului.

Observam atunci, publicînd această telegramă, că d. Scupievski nu ne spune cine «a aflat» și despre care «Cameră de deputați» este vorba, depeșa datată fiind din Budapesta.

Agenția *ne a transmis, eri, o a doua telegramă, și anume următoarea :*

Budapesta, 2 Maiŭ.—Independența Română *de la 1 Maiŭ sosită aci azi, conține două rescripte ale d lui Wlassics ministrul Cultelor, adresate Mitropolitului Miron Roman, în privința subvențiunilor acordate școalelor românești din Brașov.*

Pe baza unor informațiuni autorizate «putem» asigura că d. ministrul Wlassics n'a adresat Mitropolitului de cît un singur rescript, acela de la 18 Aprilie 1898 No. 1816, publicat în primul loc în susmentionatul număr al ziarului Indépendance *și în care expresiunea «guvern regal» se raportă în mod exclusiv guvernului unguresc. Nici un al doilea rescript nu s'a adresat de d-nul ministru Wlassics Mitropolitului și prin urmare aserțiunea în această privință este contrarie adevărului.*

De astă dată știm cel puțin despre ce este vorba; de cît, tot nu se lămurește cine dă aceste desmințiri. Ar fi de dorit să ni se spuie cine-i acela care, «pe baza unor informații autorizate, poate *asigura....».*

Stăruințele d-lui Sturdza la Buda-Pesta, spre a obține un certificat de onorabilitate, întîmpină, se vede, dificultăți.

***

Astă-zi «Agenția română» a d-lui Sturdza ne-a mai comunicat următoarea telegramă :

Viena, 3 Maiŭ. — O scrisoare oficioasă adresată din Buda-Pesta Corespondenței Politice, *constată că e falșă aserțiunea după care d. Sturdza ar fi pus la dispoziția guvernului unguresc informațiuni și chilănți relative la subvenția acordată școlilor românești din Ungaria. E de notorietate publică că guvernul unguresc avea deja cunoștință în mod oficial de existența acestei subvențiuni și prin urmare n'avea nici un motiv de a cere d lui Sturdza documente doveditoare în această privință.*

Pentru stăruințe de o săptămînă întreagă — și cine știe cu cîte umiliri !— e cam slăbuț certificatul dat d-lui Sturdza.

O declarație a d-lui Wlassics ar fi slujit mai bine interesele primului-ministru trădător.

Ministrul de războiŭ a luat dispoziția de a înființa, pe lîngă fie care club militar, case de economie, pentru ofițeri.

Ordine, în acest senz, aŭ fost date tuturor administrațiilor cluburilor militare din țară.

O mare fabrică de pîine din Capitală a importat, zilele trecute, cinci vagoane de secară din Bulgaria, plătind chila pe loc cu 70 lei. Adusă la București, secara ar deveni la 80 lei chila.

Intrebat, reprezentantul fabricei a răspuns că secara, care se găsește în țară, e scumpă și proastă.

Faptul are importanța sa, față cu epuizarea stocurilor de cereale din țară și cu creșterea tot mai simțită a prețului lor.

Din Iași ni se scrie că Vineri seara, aŭ avut loc în acel oraș întrunirea studenților și acea a comitetului Ligei Culturale, pentru a protesta, în contra arestărei locot.-colonelului Teișanu.

Poliția luase toate măsurile, pentru a împiedica manifestațiile. Strada Carol, unde se află consulatul unguresc, era păzită militărește. Jandarmii pedeștri și călări fuseseră consemnați, în apropierea localului de întrunire al studenților, cu ordinul de a fi gata, în ori ce moment.

***

Din fericire însă, grija d-lui Penescu și măsurile luate aŭ fost zadarnice.

Studenții, după o întrunire numeroasă și agitată, s'aŭ mărginit să protesteze în contra arestării d-lui Teișanu, hotărîndu se redactarea unei moțiuni, în contra pedepselor date unui bun romîn și naționalist.

***

Liga locală a dovedit în ședința, ținută în aceeași seară, de cîtă slugărnicie e capabilă.

Convocată în scop de a protesta în contra arestărei locot.-colonelului Teișanu, a fost suficient un cuvînt al polițaiului Penescu, pentru ca să nu se mai ia nici o hotărîre.

In zadar, d. Teodor Burada a protestat în contra impasibilității ligei; în zadar d-sa a cerut ca liga să se manifesteze, cu tărie, în contra pedepsei colonelului Teișanu, colectiritatea în frunte cu d-nii Gîrcineanu, Castano și Densușianu a triumfat. Și față de protestarea d-lui Burada, s'a produs un astfel de tumult, în cît nici nu s'a încheiat procesul-verbal de ședință și nici o hotărîre nu s'a luat.

Delegatul francez, în comisiunea europeană a Dunărei, d. Paillard Duclerc, a dat un banchet, în onoarea colegilor săi din comisiune.

Consulul francez din Galați și ofițerii lansorpilorului *Léger* aŭ luat parte la banchet, care a avut loc în palatul comisiunei europene din acel oraș.

Tribuna *din Sibiŭ publică o telegramă din Orăștie, prin care i se anunță că serata literară, și musicală ce urma se se dea aseară drept aniversare a adunării naționale din Blaj, a fost oprită de autoritățile ungurești.*

O a doua telegramă din Blaj spune, că Simbătă la amiazi aŭ sosit acolo două companii de infanterie și un escadron de tunari; porțile tutulor caselor românești sunt păzite de jandarmi cu baionetele scoase.

Tribuna *a apărut în număr excepțional, tipărit în culori naționale roșu, galben și albastru.*

Peste cîte-va zile se va chema d. General Lahovari la comandamentul diviziunei din Dobrogea, în locul d-lui General Popescu.

D. General Popescu va fi numit inspector general al artileriei, în locul d-lui General Pastia

D. General Pastia va fi numit comandant al cetății București.

Aseară a fost o consfătuire intimă la Dim. Sturdza.

La această consfătuire aŭ participat d-nii Ferechide, Gogu Cantacuzino, C. Nacu, Tache Giani, Corbescu, Tache Protopopescu, Ionel Brătianu, G. D. Palladi și C. Stoicescu.

Se spune că s'ar fi hotărît ca să se pună din noŭ în discuție, la Cameră, cestiunea trădărei naționale prin o interpelare a unui mameluc, de oare-ce Dim. Sturdza are acum două patalamale de la Scupievsky, privitoare la această cestiune.

Archiepiscopul catolic din Capitală, Mr. Hornstein, a inspectat biserica catolică din R.-Vîlcea.

Cu această ocazie, înaltul prelat s'a interesat și de averea bisericei, hotărîndu-se facerea unui proces, pentru revendicarea unei moșii.

Ieri s'a împlinit un an de la moartea regretatului Grigore Păucescu, fost ministru.

Cu această ocazie, un parastas, în amintirea defunctului, s'a oficiat în biserica Pitar-Moșu din Capitală.

Pe lîngă familia defunctului, o numeroasă azistență de amici a luat parte la ceremonie.

Moravurile din palatul Justiției

Sub acest titlu, cunoscutul avocat d. D. Chebapci, publică în fruntea *Curierului Judiciar*, următoarea notă :

«*Aici, ori-ce descreeat, zălud, zerzec, nerușinat, venetic, toată mardaua și scursura Levantului, este primită să arunce ori ce ocară, defăimare, bîrfire, unui om căruia nu ar îndrăzni să 'i-o aducă în altă parte, de teama unei corecțiuni.*

«*Urmarea ce, neapărat, se trage din aceasta, nu este măgulitoare pentru acela înaintea cărora se petrec asemeni lucruri, și nu se potrivește cu cuviința ce trebuie să se păstreze înaintea justiției de către toți.*»

Această notă este însoțită de următoarea explicațiune:

«*In unul din numerile viitoare, directorul nostru, d. D. Chebapci, va publica un articol care să dezvolte și să motiveze publicarea acestor rînduri*».

Așteptăm cu nerăbdare revelațiunile d-lui Chebapci.

ULTIMA ORA

Scandalurile de la Iași

Aflăm în ultimul moment că, cu ocazia manifestărilor ce s'aŭ organizat ieri la Iași de către studenți și de către membrii Ligei, s'aŭ produs incidente grave provocate de autoritățile locale. O telegramă din Iași ne vorbește despre intervenirea trupei. Amănunte în numărul de mîine.

Alegerea de la Huși

Un funcționar de la ministerul de interne, alegător în Fălciŭ, trimis de guvern să voteze pentru d. Nicorescu, s'a întors azi în Capitală și a împrăștiat știrea că alegerea d-lui Teleman va fi contestată.

Noi n'am primit încă nici o știre în această privință, dar nu ne-ar mira să primim confirmarea ei : guvernul nu se poate deprinde cu ideea unei înfrîngeri definitive la Huși.

FOIȚA ZIARULUI «EPOCA

9

NICOLAE GOGOL

TARAS BULBA

ROMAN ISTORIC

DIN VIAȚA REPUBLICEI CAZACILOR

I

— Cum, nu se poate! Iată că zici că n'avem drept; și eŭ am doui fiĭ tineri amîndoui, cari n'aŭ fost nici unul nici altul la războiŭ. Și, iată, zici că n'avem drept, și că Zaporogii nu trebue să meargă la războiŭ.

— Nu, asta nu se cuvine.

— Trebue dar ca puterea căzăcească să se piardă de geaba; trebue deci ca omuț să moară ca un cîine, fără să facă o faptă bună, fără să fie folositor țărei și creștinătății? Pentru ce trăim? Aide, deslușește-mi aceasta. Ești un om cu minte, nu de geaba te-aŭ făcut Koșevi. Spune, pentru ce, pentru ce trăim?

Koșeviul nu răspunse îndată. El era un cazac încăpățînat. După ce trecu multă vreme, el răspunse

— Și cu toate astea nu va fi răsboi.

— Nu va fi răsboi? întrebă din noŭ Taras.

— Nu.

— Nu trebue să ne mai gîndim la aceasta?

— Nu.

— Așteaptă, îi zise Bulba, așteaptă, ți-oi face-o eŭ.

Și el îl părăsi, hotărît să-și răsbune.

După ce se înțelese cu cîți-va din prietenii săi, el pofti pe toți la o petrecere. Cazacii, puțin cam amețiți, se duseră toți pe piață, unde se aflaŭ atîrnate de stîlpi, țimbalele ce se loviaŭ pentru a strînge sfatul. Ne găsind vergele, pe cari țimbalarul le păstra cu el, ei luară cîte un băț și începură a bate în țimbale. Țimbalarul sosi cel d'întîiĭ, era un băiat sdravăn, chior d'un ochiŭ.

— Cine îndrăsnește să bată chiemarea? strigă el.

— Taci, ia-ți vergelele și bate cînd ți se poruncește, respunseră cazacii amețiți.

Țimbalarul scoase vergelile din pozunar; țimbalele răsunară și îndată grămezi negre de cazaci se repeziră pe piață. Toți se făcură roată. După a treia bătaie se iviră și șefii, adică Koșevoiul cu măciuca, semn al demnității sale, judecătorul cu pecetea oștirii, grefierul și esaulul cu bățul săŭ cel lung. Koșevoiul și cei-l'alți șefi își scoaseră căciulele, pentru a saluta cu umilință pe cazaci, car, ședeaŭ mîndri cu mîna în șold.

«Ce înseamnă această adunare, și ce doriți, domnilor?» întrebă Koșevoiul.

Strigătele și înjuriele îl opriră d'a urmă.

«Depune măciuca, fiŭ al diavolului; depune măciuca, nu te mai voim strigară mulți.

Cîți-va kureni, cari nu băuseră, nu eraŭ de aceeași părere. Dar curînd, beți saŭ treji, toți începură cu pumnii și încurcătura ajunse generală.

Koșevoiul voise să vorbească; dar, sciind bine că această mulțime furioasă putea să'l bată de să'l omoare, ceea ce se întîmplase în asemenea împrejurări, el depuse măciuca, se închină pînă la pămînt și pieri în mulțime.

«Ne poruncițĭ și nouă, domnilor, să depunem semnele sarcinelor noastre?» întrebară judecătorul, grefierul și iesaulul.

«Nu, rămîneți, strigă mulțimea. N'am voit să alungăm de cît pe Koșevoi, fiind-că nu'l de cît o femee, și nouă ne trebue un bărbat drept Koșevoi.

— Pe cine veți alege acum, întrebară șefiĭ.

— Să'l luăm pe Kukubenko, strigară unii.

— Nu ne trebuie Kukubenko, răspunseră alțiĭ. E prea tînăr : laptele nu i s'a uscat pe buze.

— Chilo să ne fie ataman! strigară alte voci; pe Chilo să'l alegem Koșevoi.

Un *Șilo*[1]) în spetele voastre, răspunse mulțimea înjurînd. Ce cazac e acela care s'a căpătuit tîrîndu-se ca un tătar? Ducă-se draculuĭ bețivul de Șilo.

1) Sulă.

— Borodoty! s'alegem pe Borodoty!

— Nu vrem pe Borodoty; dați draculuĭ pe Borodoty!

— Strigă Kirdiaga, șopti Taras Bulba la urechia celor înțeleși cu dînsul.

— Kirdiaga! Kirdiaga! strigară ei.

— Kirdiaga! Borodoty! Borodoty! Kirdiaga!

«Șilo! Ducă-se draculuĭ Șilo! Kirdiaga!»

Oamenii ale căror nume se strigaŭ astfel eșiră din mulțime pentru a nu da bănuială că ei ar fi înrîurit la alegerea lor înși-și.

«Kirdiaga! Kirdiaga!» Acest nume răsunînd mai mult de cît cele-l'alte. O mare mulțime răspundea : «Borodoty!» Lucrul fu judecat prin bătaia cu pumnii, și Kirdiaga birui.

«Aduceți pe Kirdiaga», aceste cuvinte începură a fi strigate de mulțime îndată. Vre-o zece cazaci eșiră din mulțime. Mai mulți dintre dînșii eraŭ atît de beți în cît d'abia se puteaŭ ține pe picioare. Se duseră toți la Kirdiaga spre a-i vesti că fusese ales. Kirdiaga un cazac bătrîn foarte șiret intrase de mult în casa sa prefăcîndu-se că nu știe nimic din cele ce se petrecuseră.

— Ce voiți stăpînilor? îl întrebă el.

— Vino, te aŭ ales Koșevoi.

— Fie-vă milă de mine stăpînilor. Cum săracul de mine, să fiueŭ vrednic de o asemenea cinste? Ce fel de Koșevoiŭ o să mai fiŭ și eŭ? nu sunt destul de înțelept ca să iaŭ o asemenea slujbă. Par'că nu găseați un om mai vrednic de cît mine ca să stea într'o așa de înaltă dregătorie.

— Haide, mergi, cînd îți zicem, îi răspunseră zaporogii.

Doui dintre dînșii îl apucară de brațe, și, de voie de nevoe, fu umflat și dus cu sila pînă pe piață, și în drum fu pumnuit cum se cade, firitisit fiind cu fel de fel de sudalme și de sfaturi.

«Haide, mergi, fiŭ al draculuĭ! primește, cîine, cinstea ce ți se face».

Iacă în ce chip Kirdiaga fu adus în mijlocul cazacilor adunați.

«Ei bine! stăpînilor, strigară cu glas tare cei ce-l adunaseră, voiți ca acest cazac să ne fie Kosevoi!

— Da! da, primim toți! răspunseră mulțimea, și sgomotul acestui strigăt răsună multă vreme pe cîmpie.

Unul din căpetenii luă buzduganul și-l întinse noului Koșovoi. Kirdiaga, după obicei, refusă d'a-l primi. Căpetenia i-l întinse a doua oară; Kirdiaga îl refuză din noŭ și nu-l primi de cît cînd îl fu întins a treia oară.

(Va urma)

București.—Tipografia EPOCA Strada Clemenței No. 3.—București

www.dacoromanica.ro